

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Т.О. Дороніна

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Методичні рекомендації

(для магістрантів
спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки)

Серія «Магістратура / Magistrature»

Кривий Ріг – 2018

УДК 378:37(075.8)(076)

Д 69

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Криворізького державного педагогічного університету
(протокол № 10 від 23.05.2018 р.)*

Рецензенти:

Гаманюк В. А., проректор з наукової роботи КДПУ, доктор педагогічних наук, професор;

Приходькіна Н.О., доцент кафедри управління навчальними закладами та педагогіки вищої школи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології, УМО НАПН України, доцент.

Автор-укладач:

Дороніна Т. О., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету.

Д 69 Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні. Методичні рекомендації до практичних занять магістрантів; спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки/ Серія : «Магістратура / Magistrature» [авт.-укл.: Т.О.Дороніна]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2018. – 130 с.

Методичні рекомендації до практичних занять магістрантів із дисципліни «Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні» укладені з огляду на освітньо-професійну програму підготовки магістрів зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка». Видання містить інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять та самостійної роботи магістрантів, орієнтовний перелік екзаменаційних питань, варіанти тестових випробувань та список рекомендованих для вивчення джерел.

УДК 378:37(075.8)(076)

© Т.О.Дороніна, 2018

© КДПУ, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ»	7
ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ (педагогічної) ДІЯЛЬНОСТІ	37
Тема 1.1. Нормативно-правове регулювання вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні	37
Тема 1.2. Проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічній теорії	40
Тема 1.3. Історія розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні	45
Тема 1.4. Розвиток систем вищої освіти в зарубіжних країнах	48
Тема 1.5. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи (Документи Болонського процесу)	52
Тема 1.6. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS – ЕКТС): сутність, функції, шляхи впровадження у ЗВО України	56
РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	60
Тема 2.1. Система освіти: структура, основні принципи побудови	60
Тема 2.2. Система вищої професійної освіти в Україні..	62
Тема 2.3. Стандартизація в освіті	64
Тема 2.4. Інноваційні освітні технології навчання у вищій школі	68
Тема 2.5. Моніторинг якості освіти: теорія, практика, досвід	70

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**РОЗДІЛ 1.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

1.1. Система освіти в Україні	75
1.2. Принципи функціонування системи вищої професійної (педагогічної) освіти	76
1.3. Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні	77
1.4. Освітня система України і Болонський процес	78
1.5. Характерні особливості та базові елементи ECTS	79
1.6. Основні напрями реформування вітчизняної системи освіти	80
1.7. Концепція «Нової української школи»	81

**РОЗДІЛ 2.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

2.1. Нормативні документи освітньої сфери: система стандартів вищої (педагогічної) освіти	82
2.2. Акредитація та ліцензування ЗВО	83
2.3. Професійна педагогіка як галузь педагогічного знання... ..	84
2.4. Використання викладачами вищої школи традиційних та інноваційних форм і методів організації навчального процесу	85
2.5. Моніторинг якості освіти: теоретико-методологічний аспект	86
2.6. Глобальні та ключові компетенції: проєкт TUNING	87
2.7. Концепція «Навчання впродовж життя»	88
2.8. Механізми утворення всеукраїнських рейтингів ЗВО	90
2.9. Шляхи підвищення якості вітчизняної вищої освіти	91
ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ	92
МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ	95
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	109
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	113
ДОДАТКИ	117

В С Т У П

У сучасних умовах реформування системи вітчизняної освіти, остаточної невизначеності пріоритетів її розвитку та динамікою змін (особливо у змістовій площині), потребує детального вивчення проблема сутності вищої професійної (зокрема педагогічної) освіти (її мети, завдань, структури, організаційних та змістовних засад). Попри значні зрушення в нормативно-правовій базі вітчизняної вищої освіти, практичні аспекти реформувальних змін допоки не мають системного характеру. Відповіді на виклики сучасності (стрімкий розвиток наукового знання, зростання кількості та різноманітності інформаційних ресурсів, зміни ціннісного рівня, приміром – девальвація статусу викладацької діяльності) з-поміж іншого покликана вітчизняна система вищої професійної (зокрема педагогічної) освіти.

За умов практичної відсутності державного стандарту з підготовки фахівців галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» (та відповідних спеціальностей та спеціалізацій) особливої актуальності набуває проблема визначення теоретико-методологічних засад та вивчення практичного досвіду розвитку вітчизняної вищої професійної (педагогічної) освіти. Вивчення цієї дисципліни передбачено навчальним планом із підготовки магістрів зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (спеціалізація «Педагогіка вищої школи») та відбувається на першому році навчання (4 кредити – 120 годин).

Методичні рекомендації до практичних занять магістрантів із дисципліни «Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні» доповнюють аналогічний посібник, який репрезентує один із варіантів теоретичного викладу матеріалу, відображає сучасний стан вищої (професійної) освіти в Україні, визначає вектори її

розвитку та окреслює найбільш проблемні аспекти функціонування вітчизняної системи вищої освіти з огляду на декларування її стратегічним напрямом поступового узгодження із міжнародними вимогами.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні» є: формування в магістрантів цілісного уявлення щодо функціонування системи вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні; визначення системи нормативних документів сфери освіти, зокрема педагогічної; поглиблене засвоєння магістрантами теоретичних положень дисципліни, набуття практичних умінь для майбутньої професійної діяльності.

Методичні рекомендації укладено як практичне доповнення посібника, що містить системний виклад навчально-методичного матеріалу з пропонованого курсу відповідно до затвердженої до освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка». Матеріали укладено з урахуванням змін у нормативно-правовій базі вищої професійної (зокрема педагогічної) освіти (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту»), наукового доробку сучасних вітчизняних учених, досвіду викладання дисципліни в інших закладах вищої освіти України.

Текст рекомендацій містить відповідні посилання на використані матеріали, які покликані відобразити сучасний стан наукового вивчення окремих тем програми та подати майбутнім магістрам цілісну картину сьогоденного стану вітчизняної вищої професійної (педагогічної) освіти в теоретичному та практичному аспектах.

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра педагогіки

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
Теорія і практика
вищої професійної освіти в Україні

для магістрантів
спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки
(спеціалізація: Педагогіка вищої школи)

Кривий Ріг – 2018

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифр спеціальності, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	011 Освітні, педагогічні науки (спеціалізація: Педагогіка вищої школи)	За вибором		
		Рік підготовки:		
		1	1	
Загальна кількість годин – 120 год.		Семестр		
		1	1	
		Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 год. самостійної роботи студента – 3 год.		16 год.	4 год.	
		Практичні, семінарські		
		32 год.	8 год.	
		Лабораторні		
		- год.	- год.	
		Самостійна робота		
		Ступінь вищої освіти: магістр	72 год.	108 год.
		Індивідуальні завдання: - год.		
		Вид контролю: екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні» є формування в магістрантів теоретичних знань і практичних навичок з організації професійної (педагогічної) діяльності.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні» є: формування в магістрантів цілісного уявлення щодо функціонування системи вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні; визначення системи нормативних документів сфери освіти, зокрема педагогічної; поглиблене засвоєння магістрантами теоретичних положень дисципліни та набуття практичних умінь для професійної діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні:

знати:

- актуальні проблеми вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні;
- історію розвитку вищої професійної освіти в Україні та зарубіжжі;
- сучасні тенденції розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні та світі;
- напрями розвитку Болонського процесу;
- принципи державної політики у сфері вищої (педагогічної) освіти;
- основні положення нормативно-правових документів сфери вищої (зокрема педагогічної) освіти;
- чинники, що впливають на процес реформування вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні;
- сутність та призначення кожного з видів професійних стандартів;
- особливості створення, реорганізації та ліквідації ЗВО;

- цілі та завдання діяльності ЗВО;
- принципи управління і права ЗВО;
- основні вимоги та умови проведення інформаційно-аналітичної роботи у ЗВО;
- сутність освітнього менеджменту (його особливості та функції);
- специфіку моніторингу якості освіти у ЗВО;

вміти:

- вільно оперувати поняттєво-категорійним апаратом курсу «Теорія та практика вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні»;
- визначати пріоритети економічного та соціального розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти України в європейському контексті;
- визначати та аналізувати державні, галузеві стандарти вищої освіти, стандарти вищої освіти ЗВО, а також вказувати особливості їхньої розробки й використання;
- аналізувати основні положення документів Болонського процесу;
- характеризувати нормативні положення щодо організації навчально-виховного процесу в ЗВО;
- реферувати та аналізувати наукову і навчально-методичну літературу з педагогічної проблематики, співставляючи наукові дослідження та факти;
- аналізувати навчальні програми та складені відповідно до них навчальні заняття;
- готувати аналітичні матеріали для доповідей, статей, звітів тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Тема 1.1. Вища професійна (педагогічна) освіта в Україні. Актуалізація питання професійної (педагогічної) освіти у вітчизняному освітньому просторі. Мета, завдання та зміст навчального курсу. Вища професійна (педагогічна) освіта в системі освіти сучасної України.

Вивчення теоретичних та практичних засад професійної освіти передбачає встановлення її основних категорій: «професійна освіта», «професійна підготовка», «зміст професійного навчання», адже тривалий час «професійна освіта» ототожнювалася із «професійно-технічною освітою». Мета та головні завдання професійної освіти.

Державне управління вищою освітою як напрям реалізації державної політики країни. Сутність поняття «освітня політика». Пріоритетні напрями сучасної освітньої державної політики.

Законодавство України про освіту.

– Закони України: «Про освіту» (1991; 2017 рр.), «Про дошкільну освіту» (2001 р.), «Про загальну середню освіту» (1999 р.), «Про позашкільну освіту» (2000 р.), «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.), «Про вищу освіту» (2002; 2014 рр.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991, 2015 рр.), «Про науково-технічну інформацію» (1993 р.). Крім перелічених базових освітніх законів варто зазначити наявність ще одного важливого документа: Закон України «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.);

– Укази Президента України: «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку освіти в Україні» (від 9 жовтня 2001 р. №941), «Про національну доктрину розвитку освіти України» (від 17 квітня 2002 р. №347);

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання запровадження зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти» (від 25 серпня 2004 р. №1095) та ін.;

– Державні (національні) програми: «Освіта. Україна XXI століття» (1996 р.); «Про деякі питання запровадження зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти» (2004 р.); Державна програма «Вчитель» (2002 р.); Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 р.); Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні (2002 р.); Концепція освіти дорослих в Україні (2011 р.); Національна стратегія розвитку освіти на період до 2021 рр. (2013 р.); Концепція неперервної педагогічної освіти. Проект (2017 р.).

Актуальні проблеми вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні (посилення діяльності освітніх установ на міжнародному рівні; визнання знань та інформації основою соціальної інтеграції, а їх взаємодію – основою глобальної конкурентоспроможності; необхідність кадрового забезпечення економіки України з урахуванням реальних потреб ринку праці та вимог до якості виробничого потенціалу; інвестування в розвиток вищої освіти з метою забезпечення ефективності підготовки майбутніх фахівців; падіння попиту на низькооплачувану, некваліфіковану працю; організація та зміст неперервної професійної (педагогічної) освіти; формування та розвиток педагогічної творчості та майстерності; самоосвіта, самоактуалізація, самовдосконалення майбутніх вчителів; формування професійної компетентності майбутніх учителів тощо).

Тема 1.2. Формування та розвиток вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні: вітчизняний та зарубіжний досвід. Короткі відомості про становлення системи професійної (педагогічної) освіти. Характеристика

головних періодів у становленні професійно-педагогічної підготовки вчителів.

Витоки й основні віхи становлення освіти й вищої школи у світі та в Україні. Києво-Могилянська академія – визначний освітньо-культурний центр України. Особливості розвитку вищих навчальних закладів України в ХХ – початку ХХІ століття.

Формування та розвиток вітчизняної системи професійної (педагогічної) освіти сучасною педагогічною наукою в *хронологічному* та *парадигмальному* аспектах.

Світові трансформації вищої професійної (педагогічної) освіти: світоглядні орієнтири, пріоритетні тенденції, організаційні нововведення.

Провідні тенденції розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти: масовість та динамізм розвитку вищої освіти, індивідуалізація вищої школи, трансформація змісту вищої освіти, диверсифікація та інтернаціоналізація вищої освіти, орієнтація якості навчання на кінцевий результат, спрямованість на науково-дослідницьку діяльність, впровадження безперервної освіти, дистанційне навчання.

Тема 1.3. Напрями вдосконалення вітчизняної вищої освіти в контексті Болонського процесу

Передумови входження України до світового освітнього простору.

Механізм поетапної інтеграції вищої освіти України до міжнародної системи:

- визнання та нострифікація в Україні документів про освіту, наукові ступені та звання;
- створення Центру міжнародної акредитації;
- створення Центру координації використання фінансової допомоги, що надходить від іноземних спонсорів;

- відпрацювання механізму координації міжнародної діяльності вищих навчальних закладів;

- розробка та впровадження централізованої інформаційної системи забезпечення навчального процесу і науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах шляхом підключення її до світової комп'ютерної інформаційної мережі.

Болонський процес: хронологія та вектори розвитку.

Серед інструментів Болонського процесу:

- запровадження *триступеневої* системи вищої освіти (спочатку було запропоновано узгодити двоциклову систему «3+2» – три роки навчання бакалавра; та ще 2 роки – навчання магістра; після Берлінського саміту формулу було переформатовано на «3+5+8» – три роки навчання бакалавра; 5 років – навчання магістра, 8 років – навчання доктора філософії);

- використання ЄКТС як системи накопичення та трансферу кредитів;

- сприяння мобільності студентів, викладачів та науковців;

- міжнародна співпраця в створенні навчальних програм, реалізації схем мобільності;

- рамка кваліфікацій ЄПВО, національні рамки кваліфікацій;

- додаток до диплома європейського зразка;

- визнання попереднього неформального навчання;

- докторські студії, взаємозв'язок Європейського простору вищої освіти та Європейського дослідницького простору;

- використання Лісабонської конвенції як основного інструменту визнання кваліфікацій;

- збільшення автономії університетів, зростання ролі студентства та інших стейкхолдерів.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП): вітчизняний досвід впровадження.

Завдання впровадження КМСОНП:

- відхід від традиційної схеми «навчальний семестр – навчальний рік, навчальний курс»;
- раціональний поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі і перевірки якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля;
- перевірка якості підготовки студентів до кожного лабораторного, практичного чи семінарського заняття;
- використання більш широкої шкали оцінки знань;
- вирішальний вплив суми балів, одержаних протягом семестру, на підсумкову оцінку з навчальної дисципліни;
- стимулювання систематичної самостійної роботи студентів протягом усього семестру і підвищення якості їхніх знань;
- підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів;
- запровадження здорової конкуренції в навчанні;
- виявлення та розвиток творчих здібностей студентів.

Завдання вітчизняної вищої освіти в умовах входження до Болонського процесу.

Процес входження України до європейського освітнього простору потребує активних дій щодо впровадження ключових положень документів Болонського процесу на організаційно-структурному та змістовному рівнях. Серед головних питань, які потребують першочергового вирішення:

- забезпечення академічної мобільності студентів та науково-педагогічних працівників;
- визначення системи державних стандартів вищої професійної (педагогічної) освіти;

– відпрацювання єдиних механізмів та прозорого алгоритму аналізу якості вищої освіти.

РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 2.1. «Освітня діяльність» (та суміжні поняття) у Законі України «Про освіту» (2017 р.)

Поняття «професійна освіта». Моделі професійної освіти. Національні системи професійної освіти. Здійснення освітньої діяльності на рівні сучасних потреб споживача освітніх послуг.

Нормативно-правове підґрунтя здійснення інноваційної освітньої діяльності. Визначення ключових понять «інновації» та «інноваційна діяльність» у Законі України «Про інноваційну діяльність».

Інноваційні процеси в розвитку професійної (педагогічної) освіти. Підходи до визначення поняття «інновації» та класифікації педагогічних інновацій у педагогічному дискурсі.

Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Основне завдання впровадження елементів дуальної форми навчання – усунути основні недоліки традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки кваліфікованих кадрів із урахуванням вимог роботодавців у рамках нових організаційно-відмінних форм навчання.

Тема 2.2. Система нормативних документів сфери вищої (педагогічної) освіти. Актуалізація проблеми стандартизації в освіті: поняття «освітній стандарт».

Поняття «професійний стандарт» у нормативно-правовому та педагогічному дискурсах. Професійний стандарт (ПС) – це мінімально необхідні вимоги до професійного рівня робітників із врахуванням

продуктивності і якості виконуючих робіт у конкретній галузі економіки. Вони містять у собі разом з іншими даними найменування посад і відповідні їм кваліфікаційні й освітні рівні, перелік конкретних посадових обов'язків (що розглядаються з точки зору знань, умінь та навиків), виконання яких дозволить робітнику реалізувати трудові функції в межах його компетенції. ПС направлені на забезпечення професіоналізму особистості.

Професійний стандарт є ключовим механізмом саморегулювання ринку праці. Він представляє багатофункціональний нормативний документ, що встановлює в межах конкретного виду (галузі) професійної діяльності:

- вимоги до змісту і якості праці;
- вимоги до умов здійснюваної трудової діяльності;
- рівень кваліфікації робітника;
- вимоги до професійної освіти і навчання, необхідні для відповідної кваліфікації.

У системі вищої освіти сьогодні існують такі рівні вищої освіти: молодший бакалавр, бакалавр, магістр.

Державним стандартом у сфері професійно-класифікаційної діяльності є Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор професій».

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа визначила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

У сучасному світі рамки кваліфікацій стають інструментом публічної політики, що сприяє:

- ефективній взаємодії систем освіти та ринку праці;
- розвитку мобільності як у географічному, так і професійному контекстах;

– забезпеченню належної компетентності та конкурентної спроможності особистості впродовж життя.

Національна рамка кваліфікацій (National Qualifications Framework, NQF) – це цілісний міжнародно-зрозумілий опис національної шкали кваліфікацій у термінах компетентностей, через який усі кваліфікації та інші навчальні досягнення, зокрема у вищій освіті, можуть бути виражені й співвіднесені між собою в узгоджений спосіб.

Система стандартів вищої освіти. Науково-методична рада МОН України. Діяльність Науково-методичної ради направлена на участь у розробці методології та змісту освіти, формуванні стандартів освітньої діяльності та стандартів освіти, впровадженні сучасних педагогічних та інформаційних технологій, поширенні кращих практик освітньої та методичної діяльності навчальних закладів.

Розроблення професійних стандартів ґрунтується на таких принципах:

– урахування особливостей постіндустріального суспільства, що характеризується зростаючою невизначеністю і прискоренням темпів техногенних змін, швидкими змінами і вимогам ринків праці і споживачів, а також змінами в організації праці й організаційній культурі, що викликає зміни вимог до робітників, зокрема їх адаптивності, орієнтованості на постійне навчання й самоудосконалення;

– урахування міжнародних тенденцій у галузі розроблення професійних стандартів;

– вимірюваність вимог, визначених у стандарті, єдині критерії формулювання цих вимог;

– визначення в стандартах тільки основних трудових функцій за галузями професійної діяльності.

Основа професійного стандарту – взірці кращої практики, тобто досвід успішних підприємств і організацій, які є лідерами в галузі й орієнтовані на майбутнє, конкурентоспроможність на національному і світовому

рівнях, а також вимоги до якісного виконання трудових функцій.

Тема 2.3. Педагогічний менеджмент у системі вищої освіти

Поняття управління освітніми системами в педагогічній науці і менеджменті в освіті. Принципи управління освітніми системами. Управління державними і муніципальними освітніми установами. Управління недержавними освітніми установами.

Основні категорії менеджменту: поняття організації, її цілей, процес і функції управління, принципи і методи, стилі і культура керівництва, комунікації тощо.

Менеджмент в освіті – це теорія та практика управління освітою в ринкових умовах, об'єкти якого – освітні галузі й регіональні системи, освітні округи, а предмет – протиріччя, закономірності, відносини процесу управління навчальними закладами та системою органів державного управління цією галуззю, а також умови, що забезпечують розвиток освіти, життєздатність й еволюцію освітніх систем.

Управляти освітою означає керувати всіма компонентами, що її формують, а саме: ресурсами освіти, що включають інформаційно-методичну базу, персонал, фінанси; безпосереднім освітнім процесом, тобто технологією навчання.

Функції освітнього менеджменту: адміністраторська (розробка та реалізація кадрової політики);

- стратегічна (планування та прогнозування можливих подій);
- експертно-консультативна (реалізація професійної компетентності, делегування повноважень, консультування підлеглих);
- представницька (представлення колективу на різних рівнях);

- виховна (реальні повсякденні вчинки);
- психотерапевтична (створення атмосфери психологічного комфорту в колективі);
- комунікативно-регулююча (регулювання та координація індивідуальних зусиль членів організації з подальшою трансформацією та переводом у єдиний упорядкований організаційний процес);
- інноваційна (внесення певних інновацій у навчальний процес);
- дисциплінарна (слідкування за дотриманням внутрішнього розпорядку закладу).

Управлінська культура керівника освітнього закладу, її основні компоненти. Управлінська культура – це властивість, що притаманна керівнику школи як особистості, але виявляється вона в усіх сферах його діяльності як професіонала і можна зробити висновок про те, що поняття «управлінська культура керівника школи» є, з одного боку, видовим (окремим) по відношенню до більш загальних (управлінська культура керівника, управлінська культура, культура праці), з іншого – управлінська культура може бути розглянута як одна з характеристик особистості керівника школи, яка суттєво впливає на якість його професійної управлінської діяльності.

Тема 2.4. Моніторинг якості освіти: сутність, функції, інструменти

Сутність ключових понять (“моніторинг”, “педагогічний моніторинг”, “якість освіти”, “моніторинг якості освіти”, “рейтинг якості освіти”) у сучасному науково-педагогічному дискурсі. *«Педагогічний моніторинг»* досліджує педагогічну систему, використовуючи дані медичних, психологічних, соціологічних досліджень, визначає, наскільки раціональними є педагогічні засоби дії; чи є дидактичні засоби адекватними проголошеним цілям і завданням виявлення індивідуальних особливостей учнів,

специфіці середовища їхньої життєдіяльності.

Моніторинг якості освіти: функції, світові моделі та індикатори. Якість вищої освіти – комплексна характеристика, яка відображає діапазон і рівень освітніх послуг, що надаються системою освіти відповідно до інтересів особи, суспільства і держави.

Моніторинг якості – це збір, облік, збереження, переробка, експертний системний аналіз та оцінка інформації про результати навчання, умови здійснення навчального процесу, соціальні та економічні наслідки результатів навчання.

Принципи, на яких базуються «Європейські стандарти та рекомендації» (ESG) забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти:

- зацікавленість студентів і роботодавців, а також суспільства загалом у високій якості вищої освіти;
- ключова важливість автономії закладів і установ, збалансована усвідомленням того, що автономія несе із собою дуже серйозну відповідальність;
- система зовнішнього забезпечення якості повинна відповідати своїй меті і не ускладнювати роботу навчальних закладів більше, ніж це необхідно для виконання цієї системою своїх завдань.

Рейтинги університетів як інструмент вимірювання якості освіти ЗВО. *Рейтинг університетів* – це список вищих навчальних закладів однієї чи декількох країн, які вишукано за певними параметрами у спадному порядку. Інформація при цьому надходить з незалежного джерела, наприклад, це можуть бути статистичні дані уряду; із самого університету; від студентів, працеводів та інших зацікавлених осіб.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма навчання						заочна форма навчання					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Розділ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
<i>Тема 1.1.</i> Вища професійна (педагогічна) освіта в Україні.	14	2	4	-	-	8	13,5	0,5	1	-	-	12
<i>Тема 1.2.</i> Формування та розвиток вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні: ретроспективний огляд	14	2	4	-	-	8	14,5	0,5	1	-	-	13
<i>Тема 1.3.</i> Напрями вдосконалення вітчизняної вищої освіти в контексті Болонського процесу	20	2	10			8	14,5	0,5	1			13
Разом за Розділом 1	48	6	18	-	-	24	42,5	1,5	3	-	-	38

Розділ 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
Тема 2.1. Освітня діяльність як напрям державного управління	14	2	4	-	-	8	15,5	0,5	1	-	-	14
Тема 2.2. Система нормативних документів стандартизації і сфери вищої (педагогічної) освіти	26	4	4	-	-	18	31	1	2	-	-	28
Тема 2.3. Менеджмент у системі вищої освіти	18	2	4			12	15,5	0,5	1	-	-	14
Тема 2.4. Моніторинг якості освіти: сутність, функції, інструменти	14	2	2	-	-	10	15,5	0,5	1	-	-	14
Разом за Розділом 2	72	10	14	-	-	48	77,5	2,5	5	-	-	70
Усього годин	120	16	32	-	-	72	120	4	8	-	-	108

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 1.			
Державне регулювання професійної діяльності			
1.	<i>Тема 1.1.</i> Вища професійна (педагогічна) освіта в Україні	2	0,5
2.	<i>Тема 1.2.</i> Формування та розвиток вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні: вітчизняний та зарубіжний досвід	2	0,5
3.	<i>Тема 1.3.</i> Напрями вдосконалення вітчизняної вищої освіти в контексті Болонського процесу	2	0,5
Розділ 2.			
Державне регулювання освітньої діяльності			
4.	<i>Тема 2.1.</i> Освітня діяльність як напрям державного управління	2	0,5
5.	<i>Тема 2.2.</i> Система нормативних документів стандартизації сфери вищої (педагогічної) освіти	4	1
6.	<i>Тема 2.3.</i> Менеджмент у системі вищої освіти	2	0,5
7.	<i>Тема 2.4.</i> Моніторинг якості освіти: сутність, функції, інструменти	2	0,5
	Всього:	16	4

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
1.1.	Нормативно-правове регулювання вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні	2	0,5
1.2.	Проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічній теорії	2	0,5
1.3.	Історія розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні	4	0,5
1.4.	Розвиток систем вищої освіти в зарубіжних країнах	2	0,5
1.5.	Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи (Документи Болонського процесу)	4	0,5
1.6.	Європейська кредитно-трансферна система (ECTS - ЄКТС): сутність, функції, шляхи впровадження у ЗВО України	4	0,5
РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
2.1.	Система освіти: структура, основні принципи побудови	2	0,5
2.2.	Система вищої професійної освіти в Україні	2	0,5
2.3.	Стандартизація в освіті	4	1
2.4.	Інноваційні освітні технології навчання у вищій школі	2	1
2.5.	Моніторинг якості освіти: теорія, практика, досвід	4	1
	Разом	32	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Розділ 1.			
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
1.1.	Система освіти в Україні	4	6
1.2.	Принципи функціонування системи вищої професійної (педагогічної) освіти	4	6
1.3.	Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні	2	6
1.4.	Освітня система України і Болонський процес: визнання кваліфікацій	4	4
1.5.	Характерні особливості та базові елементи ECTS	4	4
1.6.	Основні напрями реформування вітчизняної системи освіти	4	6
1.7.	Концепція «Нової української школи»	2	6
Розділ 2.			
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
2.1.	Нормативні документи освітньої сфери: система стандартів вищої (педагогічної) освіти	6	8
2.2.	Акредитація та ліцензування ЗВО	6	8
2.3.	Професійна педагогіка як галузь педагогічного знання	6	6
2.4.	Використання викладачами вищої школи традиційних та інноваційних форм та методів організації навчального процесу	6	8
2.5.	Моніторинг якості освіти: теоретико-методологічний аспект	6	8
2.6.	Глобальні та ключові компетенції: проєкт TUNING	4	10
2.7.	Концепція «Навчання впродовж життя»	4	6
2.8.	Механізми утворення всеукраїнських рейтингів ЗВО	6	8
2.9.	Шляхи підвищення якості вітчизняної вищої освіти	4	8
	Разом	72	108

8. Методи контролю

Система контролю якості навчання магістрантів включає проведення поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль якості навчання проводиться на всіх видах навчальних занять. Практична робота магістрантів оцінюється особисто, з кожного розділу. Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку з урахуванням активності магістрантів на практичних заняттях, якості самостійної роботи та публічного виступу з доповіддю, яку було підготовлено.

9. Розподіл балів, які отримують магістранти

Денна форма навчання

Поточна робота								сума
Вид роботи	Розділ 1			Розділ 2				
	Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	
лекції	1	1	1	1	1	2	1	8
семінарські	6	6	12	6	6	6	6	48
лабораторні	-	-	-	-	-	-	-	-
самостійні	4	6	6	6	10	8	4	44
індивідуальні	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	11	13	13	13	17	16	11	100

Заочна форма навчання

Поточна робота								сума
Вид роботи	Розділ 1			Розділ 2				
	Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	
лекції	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4
семінарські	3	3	3	3	6	3	3	24
лабораторні	-	-	-	-	-	-	-	-
самостійні	6	6	8	8	8	10	10	56
індивідуальні	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	10	9,5	11,5	11,5	14,5	13,5	13,5	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Тестовий контроль до кожного розділу курсу.
2. Розроблені методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять і виконання самостійної роботи.
3. Пакет тестових вправ для підсумкового контролю з курсу.

11. Рекомендована література

Базова

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник. Київ: Либідь, 1998. С. 10-286.
2. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : монографія. Переяслав-Хмельницький, 2004. 204 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студ. магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 384 с.
4. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. С. 11-64.
5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
6. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»). *Освіта*. 1993. № 44-46.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [голов. ред. В. Г. Кремень]. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
8. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 416 с.
9. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12> (дата звернення: 12.04.2018).
10. Закон України «Про професійно-технічну освіту». *Законодавчі акти України з питань освіти*. Київ: Парламентське видавництво, 2004. С. 129-157.
11. Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. М. І. Панова. Харків: ГриФ, 2003. 336 с.

12. Зінченко В.О. Теоретичні основи моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_3. (дата звернення: 12.04.2018).

13. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.

14. Коробов Є. Т. Професійна педагогіка. Сутність процесу розуміння навчальної інформації.- Ч.І, ІІ: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. 52 с.

15. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / За заг. ред. проф. Г.В. Щокіна: Монографія. Київ: МАУП–МКА, 1997. 208 с.

16. Кремень В. Г. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. Тернопіль : “Навчальна книга-Богдан”, 2004. 384 с.

17. Кудін В. О. Освіта в інформаційному суспільстві. Київ : Телепрескорпорація «Республіка» 1998. 152 с.

18. Лігоцький А. О. Теоретичні основи проектування сучасних освітніх систем. Київ : Техніка, 1997. 210 с.

19. Майборода В. К. Вища освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.) / В. К. Майборода; за ред. Лугового В. І. Київ : Либідь, 1992. 195 с.

20. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. URL : http://guonkh.gov.ua/reforma_osviti/1517.html. (дата звернення: 12.04.2018).

21. Ніколаєва Л. В. Освітній моніторинг: сутність, зміст, функції та етапи проведення. *Педагогічна наука: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №5 (7). С.284-292.

22. Осадчий В. В. Проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічній теорії. *Науковий вісник Донбасу*. 2010. №1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_1_10. (дата звернення: 12.04.2018).

23. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Київ : Вибір, 2002. 322 с.

24. Професійна освіта: словник. навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.

25. Сисоєва С.О. Педагогічні технології професійної підготовки: навчальний тренінг. Київ: Відкритий Міжн. університет розвитку людини, 2006. 180 с.

26. Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект / Монографія за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: ВПОЛ, 1999. 450 с.

27. Сучасні педагогічні технології: навчально-методичний посібник / Федорчук Е. І. Кам'янець-подільський: АБЕТКА., 2006. 212 с.

28. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін [та ін.]; за ред. З. Н. Курлянд. Київ : Знання, 2012. 390 с.

29. Теория и практика управления персоналом. Автор-составитель Г.В.Щёкин. Киев: МАУП, 2003. 280 с.

Допоміжна

1. Андреева В. Н. Средства массовой информации как источник инноваций в методической деятельности и системе повышения квалификации педагогов. *СПО. 2009*. №4. С. 2-4.

2. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої системи освіти: монографія. Київ : Атіка, 2008. 684 с.

3. Блохіна І.О. Основні шляхи вдосконалення етичної компетентності управлінської діяльності керівників ВНЗ. *Вісник НТУУ "КПІ". Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2010. №1. С.68-73.
4. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогіка. Учебник для вузов. СПб: Питер, 2001. – 304 с.
5. Бутівченко С. В. Закономірності управлінської діяльності у сфері вищої освіти. Нові технології навчання : наук.-метод. зб. Київ, 2010. Вип. 63, ч. 1. С. 10-15.
6. Бутова Н.О. Сутність і структура поняття “якість освітнього процесу” у філософській та психолого-педагогічній літературі Науковий вісник Донбасу. 2012. № 1. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_2.
7. Валенкевич Л.П., Фінкільштейн О.В. Аналіз сучасних рейтингів вищих навчальних закладів як інструменту оцінки якості вищої освіти. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип.3 (42). <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/02.pdf>. (дата звернення: 12.04.2018).
8. Володько В.М. Педагогічна система навчання: теорія, практика, перспективи. Навчальний посібник для викладачів, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів освіти. Київ: Пед. преса, 2000. 148 с.
9. Горб В. Г. Теоретические основы мониторинга образовательной деятельности. *Педагогіка*. 2003. №5. С.10-14.
10. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: посібник для педагогічних працівників, студентів педагогічних вищих навчальних закладів. Вінниця: ОВ «Вінниця», 2002. 116с.
11. Дем'яненко Н. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція. *Філософія освіти*. 2006. №2 (4). С.256-265.

12. Дем'яненко О. О., Татаринцева Т.В. Моніторинг у процесі аналізу діяльності суб'єктів освітнього середовища URL: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/4/statti/4demyanenko_tatarinceva/4demyan_tatarin.htm. (дата звернення: 12.04.2018).
13. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
14. Єльнікова Г. В., Рябова З. В. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі. *Обрії*. 2008. №1 (26). С. 5–12.
15. Зразки основних документів, щодо організації та проведення атестації педагогічних працівників URL: <https://www.google.com.ua>. (дата звернення: 12.04.2018).
16. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.
17. Леонтєва О.Ю. Гнучкість та відкритість як характерні риси професійної освіти у Данії. *Педагогічна науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №5 (7). С.79-89.
18. Лист Міністерства освіти і науки України від 30.12.2015 р. № 1/9-632 «Про прийняття постанови КМУ від 23 грудня 2015 р. № 1109».
19. Майоров А. Н. Мониторинг как практическая система URL: <http://www.mto.ru/children/monitoring/system.html>. (дата звернення: 12.04.2018).
20. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні : Рекомендації з освітньої політики / Байназарова О., Барна М.; Під заг. ред. О. І. Локшиної. Київ: «К.І.С.», 2004. 160 с.

21. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / за ред. І.А. Зязюна. Київ: Віпол, 2000. 636 с.

22. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2004. 256 с.

23. Патрикєєва О. Моніторинг у системі управління закладом освіти. *Управління освітою. Моніторинг в освіті*. 2007. №1. С. 10–13.

24. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. 616 с.

25. Поляк О. Вища освіта XXI століття: між науковим плануванням і маркетингом освітніх послуг. *Вища освіта України*. 2013. № 2. С. 89-94.

26. Ржевська А. В. Рейтинги університетів як явище сучасного простору вищої освіти. *Науковий вісник Донбасу*. - 2011. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_19. (дата звернення: 12.04.2018).

27. Тверитникова О. Є., Демідова Ю. Є. Болонський процес і підвищення якості освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ. – Харків : НТУ «ХП», 2010. С.147-153.

28. Типове положення Про атестацію педагогічних працівників затверджене наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20 грудня 2011 року № 1473 (із змінами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 08 серпня 2013 року № 1135).

29. Царенко І.О. Рейтингові системи ранжування вищих навчальних закладів: українські та світові методики.

Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2014. №26. С. 56-65.

30. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2005. 280 с.

31. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії: метод. посібник. Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2009. 120 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Бібліотечний фонд КДПУ.
2. Інтернетресурси:

1. Верховна Рада України <http://zakon4.rada.gov.ua/>
2. Міністерство освіти і науки України <http://mon.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
4. Он-лайн енциклопедія «Британіка» www.britannica.com
5. Україномовна версія он-лайн енциклопедії «Вікіпедія» www.uk.wikipedia.org
6. Електронна бібліотека <http://pidruchniki.com/19930625/pedagogika/>
7. Електронна бібліотека <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2005/42-29-5.pdf>
8. Національний Темпус-офіс в Україні <http://tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces.html>

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ
МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ (педагогічної) ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 1 Тема 1.1. Нормативно-правове регулювання вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні (2 год.)

Мета вивчення: схарактеризувати основні поняття теми (освіта, система освіти, принципи побудови системи освіти, структура сучасної системи освіти); конкретизувати дефініції понять «професійна освіта» та «професійне навчання» у науково-теоретичному та нормативно-правовому аспектах; проаналізувати нормативне забезпечення функціонування вищої професійної освіти.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Поняття про систему освіти, основні принципи її побудови. Структура сучасної системи освіти.

2. Характеристика понять «професійна освіта» та «професійне навчання» у сучасному науково-педагогічному дискурсі.

3. Питання професійної та педагогічної освіти в освітніх законах України та державних (національних) освітніх програмах.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Підготуйте розгорнуту відповідь (презентацію) щодо вітчизняної системи освіти – її побудови та завдань на кожному освітньому рівні.

Розділ I

2. Випишіть із нових законів «Про освіту», «Про вищу освіту» принципи побудови вітчизняної системи освіти, розкрийте їх сутність та доведіть їх необхідність / дієвість для сучасного процесу реформування системи вищої професійної (педагогічної) освіти.

3. Чи можна ототожнювати поняття «професійна освіта» та «професійно-технічна освіта»? Обґрунтуйте свою відповідь, спираючись на чинну нормативно-правову базу та дослідження вітчизняних вчених.

4. Ознайомтеся з текстами Законів України «Про освіту» (2008; 2017 рр.), «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1991, 2015 рр.), «Про науково-технічну інформацію» (1993 р.), «Про професійний розвиток працівників» (2012 р.) та зробіть висновок щодо розуміння місця та сутності вищої (професійної, педагогічної) освіти в нормативно-правовому дискурсі. Позначте суперечливі аспекти.

5. Ознайомтеся з текстами основних освітніх програм (Державна (національна) програма: «Освіта. Україна ХХІ століття», 1996 р.; Державна програма «Вчитель», 2002 р.; Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні, 2002 р.; Проект «Концепції розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010-2020 рр.)», 2010 р.; Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки, 2010 р.; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, 2013 р.; Проект «Концепції розвитку Освіти України на період 2015-2025 рр.», 2014 р.) та зробіть висновок щодо розуміння місця та сутності вищої (професійної, педагогічної) освіти в програмному дискурсі. Позначте суперечливі аспекти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна програма «Вчитель». Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-%D0%BF>. (дата звернення: 12.04.2018).
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>. (дата звернення: 12.04.2018).
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. (дата звернення: 12.04.2018).
4. Закон України «Про науково-технічну інформацію». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>. (дата звернення: 12.04.2018).
5. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 12.04.2018).
6. Закон України «Про професійно-технічну освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 12.04.2018).
7. Закон України «Про професійний розвиток працівників». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4312-17>. (дата звернення: 12.04.2018).
8. Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки (2010 р.) Розпорядження КМ України від 27 серпня 2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1723-2010-%D1%80>. (дата звернення: 12.04.2018).
9. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні (2002 р.). Рішення колегії МОН України від 11 квітня 2002 р. №3/5-4. URL: http://management.kr.sch.in.ua/Files/downloads/konceptija_p1sljadipl-osv1ti.doc. (дата звернення: 12.04.2018).
10. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>. (дата звернення: 12.04.2018).

11. Проект Закону про професійну освіту в Україні. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=60075 . (дата звернення: 12.04.2018).

12. Проект «Концепції розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020 рр.)» (2010 р.). URL: http://tnkk.at.ua/proekt2010_2020.doc. (дата звернення: 12.04.2018).

13. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. (дата звернення: 12.04.2018).

14. Проект «Концепції розвитку Освіти України на період 2015-2025 рр. (2014 р.). URL: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncept.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 1.2. Проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічній теорії (2 год.)

Мета вивчення: розглянути головні наукові підходи сучасності до визначення сутності професійної підготовки майбутнього вчителя; окреслити дискусійні положення та визначити перспективні напрями.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Функції вищої освіти. Визначення сутності «вищої педагогічної освіти» у сучасному науково-педагогічному дискурсі.

2. Провідні тенденції сучасного розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти: ідеї, концепції, досвід.

3. Особистісно-орієнтований, системний та компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Зверніться до сучасних публікацій, що висвітлюють означену проблему, та визначте функції, мету та сучасні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти.
2. У підготовці до висвітлення питання варто використовувати наукові (зокрема словникові) джерела, де містяться визначення сутності педагогічної освіти, з яких випишіть запропоновані визначення та співставте їх.

3. Проаналізуйте висловлювання О. Якименка щодо соціальних функцій вищої освіти. Які, на Вашу думку, функції вищої освіти не були названі дослідником?

«До основних соціальних функцій вищої освіти можна віднести *соціально-економічні*, пов'язані з формуванням і розвитком інтелектуального, науково-технічного і кадрового потенціалу суспільства; *соціально-політичні*, реалізація яких дозволяє забезпечити безпеку суспільства в найширшому її розумінні, соціальний контроль, соціальну мобільність, стійкий розвиток суспільства, його інтернаціоналізацію та інтеграцію до загально цивілізаційних процесів; *культуротворчі функції*, що сприяють розвитку духовного життя суспільства, де вищій школі належить вирішальна роль, бо вона не лише безпосередньо впливає на формування особистості, але й формує в неї відчуття соціальної відповідальності, дозволяє зберегти, розвивати і передавати духовну спадщину. Необхідно також відзначити зростаючу тенденцію взаємодії і «проникнення» одна в одну вищеназваних функцій»¹.

¹ Якименко О.О. Зміст та особливості трансформації вищої освіти в Україні. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Сер. : Державне управління. 2012. Т. 181, Вип. 169. С.42.

4. Зверніть увагу на судження видатних вітчизняних вчених щодо сутності педагогічної освіти. Доведіть наведені висловлювання.

І. А. Зязюн: «Мета педагогічної освіти – формування образу і осягнення смислу професії вчителя як триєдності духовного, соціального, професійного. Мета вищої педагогічної школи – професійне виховання вчителя – багатовимірне і багатофункціональне явище, що включає духовне становлення як активне внутрішнє прагнення до істини, добра, краси, осмислення цілісного світу; формування педагогічної культури; гармонійний розвиток емоційних, інтелектуальних, вольових, етичних і естетичних якостей»².

С. У. Гончаренко визначає педагогічну освіту «як систему підготовки педагогічних кадрів (учителів, вихователів тощо) для загальноосвітньої школи та інших навчально-виховних закладів у педагогічних університетах і інститутах, педагогічних училищах, університетах; у широкому розумінні – підготовка педагогічних і науково-педагогічних кадрів для навчальних закладів усіх типів, включаючи професійно-технічні, середні-спеціальні й вищі; сукупність знань, здобутих у результаті цієї підготовки»³.

5. Серед рекомендованих джерел особливу увагу варто звернути на публікацію *І. А. Зязюна* “*Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні*”, простежити обґрунтування вченим провідних тенденцій розвитку педагогічної освіти (перетворення педагогічних інститутів у педагогічні університети, трансформація педагогічних університетів у класичні; зміни пріоритетних орієнтирів

² Зязюн І.А. Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні/ Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український журнал/ за ред. Т. Левовацького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченстохова– Київ: АІД, 2006. – VIII. – С. 111.

³ Гончаренко С.У. Український педагогічний словник Київ: Либідь, 1997. С.158.

Розділ I

тощо) та довести чинність означених тенденцій у сучасному освітньому просторі.

6. У впровадженні педагогічного складника до класичної університетської освіти М. Лещенко⁴ виділяє співіснування декількох концепцій, які необхідно пояснити:

- концепція науково-інформаційної технологізації змісту вищої освіти;
- концепція трансцендентності змісту вищої освіти;
- концепція імперативу пізнавальної свободи;
- концепція компетентнісно-комунікативного підходу;
- концепція неперервного навчання;
- концепція інституціональної інтеграції визначальних тенденцій світового освітнього простору;
- концепція фундаменталізації та стандартизації змісту вищої освіти.

7. Чи знаходять визначені вище концепції своє відображення в нормативно-правовій базі сучасної освіти?

8. Розкрийте зміст понять “особистісно-орієнтований”, «системний» та «компетентнісний» підходи в розумінні сучасних вітчизняних дослідників. Охарактеризуйте їхні погляди щодо застосування визначених підходів у професійній підготовці майбутнього вчителя.

⁴ Лещенко М. Принципи структурування змісту педагогічної освіти в класичних університетах. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український журнал*/ за ред. Т. Левовацького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченстохова– Київ: AJD, 2006. – VIII. – С. 232-236.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Зязюн І.А. Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український журнал*/ за ред. Т. Левовацького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченстохова– Київ: АJD, 2006. VIII. С. 105-115.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник/ С.У. Гончаренко. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
3. Гуревич Р., Коломієць А. Неперервна освіта педагога: мотиваційні чинники. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український журнал*/ за ред. Т. Левовацького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Ченстохова– Київ: АJD, 2003. IV. С. 75-84.
4. Дубасенюк О.А. Тенденції розвитку професійної педагогічної освіти. *Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук. праць* / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, Л.В.Калініної, О.Є.Антонової. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. –С.3-7.
5. Лещенко М. Принципи структурування змісту педагогічної освіти в класичних університетах. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український журнал*/ за ред. Т. Левовацького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Ченстохова-Київ: АJD, 2006. VIII. С. 229-237.
6. Осадчий В. В. Проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічній теорії. *Науковий вісник Донбасу*. 2010. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_1_10. (дата звернення: 12.04.2018).
7. Осадчий В. Сучасні особливості професійної підготовки вчителів у країнах Сходу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. №2. С.169-180.
8. Чобітько М.Г. Педагогічна освіта: особистісний підхід. *Педагогічний процес: теорія і практика: наук. видання*. Київ: П/П „ЕКМО”, 2003. Вип.1. С. 124-137.

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 3-4

Тема 1.3. Історія розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні (4 год.)

Мета вивчення: розглянути специфіку формування вітчизняної системи вищої професійної (педагогічної) освіти; уточнити домінаторні освітні парадигми та провідні тенденції освітнього процесу в історичній ретроспективі.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Витоки й основні віхи становлення вищої (педагогічної) освіти у світі та в Україні.
2. Особливості розвитку вищих навчальних закладів України в ХХ – початку ХХІ століття.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Підготовку можливо розпочати із з'ясування динаміки і типології освітніх і наукових інституцій Європи, що докладно представлено в роботі *С. Рижкової* «Системи вищої освіти Західної Європи та України в контексті Болонського процесу». Звернення до публікації допоможе встановити об'єктивні чинники становлення освітніх інституцій, концептуальні засади організаційних, методичних, дидактичних принципів діяльності науково-освітніх центрів Сходу, Греції, Риму; відтворити хронологію створення університетів у Європі та їх розвиток у добу Середньовіччя та Відродження.

2. Складіть тезовий план статті *М. Пагути* «Періодизація розвитку вітчизняної професійної освіти (XIX – початок ХХІ ст.)»; з'ясуйте авторське обґрунтування періодизації (13 періодів) розвитку вітчизняної професійної освіти та встановіть особливості

кожного (державна політика і розвиток педагогічної науки).

3. Для ґрунтовної відповіді на питання заняття варто звернутися до статті *Н. Дем'яненко* «Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція» та простежити за науковими аргументами авторки щодо виокремлення в історії розвитку вітчизняної системи вищої професійної (педагогічної) освіти низки парадигм: академічна, професійно-орієнтована, професійно-технологічна та гуманітарна.

4. Детальну характеристику розвитку гуманітарної парадигми в системі вищої освіти України у визначених хронологічних межах представлено в роботі *Г. Білоконь* «Етапи гуманізації системи реформування вищої освіти в Україні у другій половині ХХ – початку ХХІ століття», яку варто простудіювати.

5. На основі додаткових матеріалів складіть хронологічну таблицю, яка б відображала історію започаткування тих чи тих закладів вищої освіти в Україні, та визначте наявність у них педагогічного компоненту за поданим прикладом.

Рік заснування ЗВО	Назва ЗВО	Педагогічний компонент

6. Визначте соціально-економічні фактори та чинники, що впливали на розвиток змісту вищої професійної (педагогічної) освіти та спробуйте спрогнозувати перспективи її розвитку на майбутні 5, 10, 15 років.

7. Підготуйте повідомлення (презентації) на теми:

√ *Києво-Могилянська академія – визначний освітньо-культурний центр України;*

√ *ЗВО – як центр освітньої та наукової думки XIX століття. (ЗВО – заклад вищої освіти обрати самостійно).*

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Білоконь Г. Етапи гуманізації системи реформування вищої освіти в Україні у другій половині XX – початку XXI століття *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2016. №3(54). С.233-236.

2. Дем'яненко Н. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція. *Філософія освіти*. 2006. №2 (4). С.256-265.

3. Котлярова О. О. Етапи реформування системи вищої освіти кінця XX – це початку XXI століття. URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN1/r1/07koopds.pdf> (дата звернення: 12.04.2018).

4. Пагута М. Періодизація розвитку вітчизняної професійної освіти (XIX – початок XXI ст.) *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2017. №1. С.294-302.

5. Рижкова С.А. Системи вищої освіти Західної Європи та України в контексті Болонського процесу. *Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”*. *Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2006. №2. URL: http://novup.kpi.ua/2006-2/08_Rizgkova.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).

6. Тенчурина Л. З. Уроки истории развития профессионально-педагогического образования (последняя треть IX – начало 90-х гг. XX в.). *Образование и наука*. 2004. №3 (27). С.121-133.

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ №5

Тема 1.4. Розвиток систем вищої освіти в зарубіжних країнах (2 год.)

Мета вивчення: здійснити аналіз розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти в зарубіжних країнах; розглянути особливості освітніх систем країн ЄС та встановити можливості експлікації європейського досвіду до вітчизняної системи освіти.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Особливості структурування та функціонування освітніх систем країн ЄС.
2. Провідні тенденції розвитку закордонної вищої освіти.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Визначення особливостей розвитку освітніх систем країн ЄС потребує попереднього встановлення сутності понять «освітня система», «структура освітньої системи».
2. У підготовці до роботи варто опрацювати наукові розвідки сучасних дослідників розвитку освітніх систем за кордоном:

– *О. Матвієнко «Розвиток систем середньої освіти в країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз»* задля визначення та характеристики факторів побудови нових параметрів обов'язкової освіти для країн Європейського Союзу (Франція, Німеччина, Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Велика Британія та Північна Ірландія, Данія, Португалія, Греція, Іспанія, Австрія, Фінляндія, Швеція);

– *Г. Поберезької «Тенденції розвитку вищої освіти країн Західної Європи та України»* задля виявлення особливостей професійної освіти у Великій Британії,

Франції, Італії, Німеччині, Бельгії, Нідерландах та Португалії;

– *Л. Ляшенко «Реформування професійної освіти у Фінляндії в умовах глобалізаційних процесів»* задля знайомства з різними моделями професійної підготовки в Австрії, Італії, Іспанії, Нідерландах, Німеччині, Франції та Фінляндії;

– *Ю. Закаулової, І. Зінчук «Розвиток системи професійної освіти Бельгії за часів глобалізації»* задля визначення системи чинників (особливості складного історичного становлення соціального поступу країни, принципи полікультурності, професійно-орієнтоване навчання та систематичний моніторинг якості освіти державою), які необхідно враховувати у визначенні специфіки розвитку системи освіти тієї чи тієї країни.

3. Під час підготовки відповідей на питання заняття варто звернутися до статті *О. Тверитникової та Ю. Демідової «Болонський процес і підвищення якості освіти»*, де автори виділяють низку тенденцій розвитку сучасної вищої освіти за кордоном, та їх прокоментувати: довести власними прикладами чи спростувати, з огляду на те, що стаття була написана десять років тому. Варто також визначитися із тими тенденціями, які актуальні і сьогодні, та, за можливістю, додати “свої”.

Тенденції розвитку вищої освіти за О. Тверитниковою та Ю. Демідовою:

- до продовження обов'язкової освіти після школи;
- до диверсифікації структур вищої освіти;
- до побудови суспільства, яке безперервно навчається (система безперервної освіти);
- до урізноманітнення вищих навчальних закладів;
- до розширення завдань вищих навчальних закладів;
- до вдосконалення та розширення «короткої і професіоналізованої» вищої освіти;

Розділ I

- до якісних змін у вимогах та умовах праці викладачів вищої школи;
- до створення і розвитку нових університетів та інших вищих навчальних закладів на території з нижчим освітнім рівнем населення;
- до підвищення якості освіти;
- вдосконалення систем кваліфікаційного забезпечення вищої освіти;
- розширення навчання за кордоном;
- до зростання конкуренції на світовому ринку освітніх послуг⁵.

4. Особливу увагу варто звернути на роботу «Особливості трансформації світової системи вищої освіти у XXI столітті» (Єрмаченко В. Є., Дериховська В. І.), де автори докладно аналізують світові тренди вищої освіти:

- масовість та динамізм розвитку вищої школи;
- орієнтація якості навчання на кінцевий результат;
- впровадження безперервної освіти;
- дистанційне навчання;
- диверсифікація та інтернаціоналізація вищої освіти;
- індивідуалізація вищої освіти;
- спрямованість на науково-дослідницьку діяльність;
- трансформація змісту вищої освіти.

Знайомство з текстом публікації допоможе встановити сутність визначених напрямів розвитку вищої освіти та визначити пріоритетні напрями для вітчизняної системи вищої освіти.

⁵ Тверитникова О.Є., Демідова Ю.Є. Болонський процес і підвищення якості освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. Тovaжнiянський, О. Г. Романовський. – Харків : НТУ "ХПІ", 2010.- С.148-153. с.148

5. Значну допомогу в підготовці до практичного заняття надасть звернення до навчального посібника «Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика» (автори: С. Сисоєва, Т. Кристопчук).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Єрмаченко В. Є., Дериховська В. І. Особливості трансформації світової системи вищої освіти у XXI столітті. *Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика*. 2017. №10. С.518-522.
2. Дубасенюк О. А. Розвиток вищої освіти: тенденції та перспективи. *Людиноцентризм як основа гуманітарної політики України: освіта, політика, економіка, культура : матер. Всеукр. конф.* Київ: ІОД НАПН України. 2011. С. 135-142.
3. Закаулова Ю. В., Зінчук І. В. Розвиток системи професійної освіти Бельгії за часів глобалізації. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. Т.75, № 2. С. 101–107.
4. Кристопчук Т. Є. Дослідження розвитку освітніх систем ЄС у педагогічній теорії: обов'язкова та професійна освіта. *Педагогічний дискурс*. 2012. Вип.11. С.155-159.
5. Кулініч О. О. порівняльний аналіз міжнародного досвіду реалізації права на вищу освіту. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. №2. С.41-49.
6. Ляшенко Л. М. Реформування професійної освіти у Фінляндії в умовах глобалізаційних процесів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2003. 23 с
7. Матвієнко О. В. Розвиток систем середньої освіти в країнах Європейського Союзу: порівняльний аналіз : автореф. дис. ...доктора пед. наук : 13.00.01. Київ, 2005. 41 с.
8. Папіжук В. О. Європейська інтеграція як чинник реформування змісту шкільної освіти у Франції. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. №31. С.143-146.

9. Поберезська Г. Г. Тенденції розвитку вищої освіти країн Західної Європи та України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. К., 2005. 23 с.

10. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник. Рівне : Овід, 2012. 352 с.

11. Тверитникова О. Є., Демідова Ю. Є. Болонський процес і підвищення якості освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ. Харків : НТУ «ХП», 2010.- С.147-153.

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 6-7

Тема 1.5. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи.

(Документи Болонського процесу) (4 год.)

Мета вивчення: визначити сутність Болонського процесу як засобу інтеграції і демократизації інтеграції вищої освіти країн Європи; розглянути документи Болонського процесу; визначити основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

-
1. Правові засади Болонського процесу та створення європейського освітнього простору.
 2. Головні напрями створення Європейського освітнього простору.
 3. Принципи вищої освіти в контексті євроінтеграції.

Практичні завдання та проблемні питання:

-
1. Важливим є виділення та характеристика основних етапів передісторії Болонського процесу : 1952-1982 рр.; 1982-1992 рр.; 1992-1999 рр.

Розділ I

Відповідь повинна бути спрямована на розкриття сутності основних міжнародних нормативно-правових документів, які стали основою для створення Європейського простору вищої освіти.

2. Аналіз міжнародних документів варто проводити у хронологічній послідовності, визначаючи мету та завдання кожного з документів.

Під час аналізу *Болонської декларації* (1999 р.) зверніть увагу на мету Болонського процесу.

Звернення до *Празького комюніке* «До Європейського простору вищої освіти» (2001 р.) дозволить з'ясувати розширення цілей освітніх євроінтеграційних процесів.

Берлінське Комюніке «Створення Європейського освітнього простору» (2003 р.) демонструє пріоритети подальшого розвитку Болонського процесу.

Бергенське Комюніке «Європейський простір вищої освіти – досягнення цілей» (2005 р.) підводить проміжні результати та визначає подальший розвиток Болонського процесу. Саме на цій зустрічі міністрів європейських країн, відповідальних за сферу вищої освіти, до Болонського процесу приєдналася і Україна.

Лондонське Комюніке «У напрямі до Європейського простору вищої освіти: відповідаючи на виклики глобалізації» (2007 р.) визначило головні принципи освітньої євроінтеграції.

Комюніке 2009 р. («Болонський процес 2020 – Європейський простір вищої освіти») також визначило стратегічні цілі на наступні роки та визначило важливість інноваційних процесів в освіті.

Будапештсько-Віденська декларація (2010 р.) актуалізувала принцип академічної свободи.

Бухарестське Комюніке «Використанні нашого потенціалу з найбільшою користю: консолідація Європейського простору вищої освіти» (2013 р.) не лише

Розділ I

підбило підсумки та проаналізувало результати, а й наголосила на важливості Болонського процесу задля забезпечення сталого економічного розвитку країн світу.

Єреванська декларація (2015 р.) визначило пріоритетним завданням вищої освіти – забезпечення її якості.

3. Під час підготовки до відповіді на питання про головні напрями створення європейського освітнього простору необхідно заповнити таблицю, яка унаочнює вектори розвитку європейського освітнього простору.

Головні напрями створення Європейського освітнього простору

Рік прийняття документу	Головні напрями
1999	Болонська декларація
2001 р.	Празького комюніке
	<i>Продовжити таблицю</i>

4. Під час розгляду принципів, сформульованих у міжнародних документах Болонського процесу варто провести їх порівняльний аналіз із принципами вищої освіти, що викладені у законах України «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про освіту» (2017 р.).

Підсумки аналізу міжнародних документів, що становлять нормативну базу Болонського процесу, можна узагальнити у таблиці.

Порівняльна таблиця принципів освіти, представлених у міжнародних документах та Законах України

Лондонське Комюніке	Закон України «Про вищу освіту»	Закон України «Про освіту»
демократія		
інституційна автономія		
академічна свобода		
забезпечення рівних можливостей у здобутті вищої освіти		
забезпечення сумісності національних систем вищої освіти з урахуванням їх різноманітності		
становлення вищих навчальних закладів як центрів ідентифікації та передачі суспільних цінностей		
підготовка студентів до життя та кар'єрного зростання в демократичному суспільстві		

Продовжити таблицю

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гамерська І. Європейські стандарти освіти в контексті Болонського процесу (історіогенетичні аспекти проблеми). *Молодь і ринок*. 2010. № 9. С.126-131.
2. Голубенко, О., Морозова, Т. До проблеми оновлення стандартів вищої освіти в контексті болонських реформ. *Вища школа*. 2006. № 5-6. С. 10-18.
3. Клімова Г. П. Історія Болонського процесу: аксіологічні орієнтири розвитку європейської вищої освіти. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2014. №3. С. 182-192.

4. Легенький М. І. Правові засади Болонського процесу та створення європейського освітнього простору. *Право і суспільство*. 2017. №5. С. 148-153.

5. Тверитникова О. Є., Демідова Ю. Є. Болонський процес і підвищення якості освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ. Харків : НТУ «ХПІ», 2010. С.148-153.

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 8-9

Тема 1.6. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS - ЄКТС): сутність, функції, шляхи впровадження у ЗВО України (4 год.)

Мета вивчення: вивчити специфіку європейських освітніх рівнів та інструментів контролю якості вищої освіти; схарактеризувати сутність Європейської кредитно-трансферної системи як базового інструменту зарахування та накопичення кредитів навчальних дисциплін.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Освітньо-кваліфікаційні рівні та наукові ступені в контексті Болонського процесу.
2. Європейські стандарти вищої освіти.

3. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS - ЄКТС).

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Передусім варто з'ясувати мету створення уніфікованої системи освітніх рівнів та наукових ступенів. Далі – встановити співвіднесення бакалаврського, магістерського та докторського циклів освіти, їх часове навантаження та розподіл. Необхідно також пояснити значення формул «3+2» та «3-5-8» на основі звернення до Болонської декларації та Берлінського Комюніке.

Розділ I

2. Відповідь на питання про європейські стандарти вищої освіти передбачає опрацювання Берлінського Комюніке (2003 р.), яким збуло закріплено уніфікований науковий ступінь – «доктор філософії» для всіх країн європейського освітнього простору та визначено необхідність дотримання європейських стандартів якості освіти.

3. Зверніть увагу на зміст діяльності міжнародних організацій:

– Європейська мережа з гарантування якості (European Network Quality Assurance — ENQA);

– Європейська асоціація університетів (European University Association, EUA).

4. На особливу увагу заслуговує питання сутності «Додатку до диплому» як документу, який має сприяє узгодженню кваліфікацій випускників ЗВО та ґрунтується на: *Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабонська конвенція)*, підписана від імені України 11 квітня 1997 року в м. Лісабон (Португалія) та ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні» № 1273-XIV від 3 грудня 1999 року (Розділ IX, стаття IX.3):

«За допомогою національних центрів інформації або в інший спосіб Сторони сприяють використанню вищими закладами освіти Сторін Додатку до диплома ЮНЕСКО/Ради Європи чи будь-якого іншого порівнянного документа»

(Лісабонська конвенція).

Болонська декларація «Спільна заява європейських міністрів освіти» м. Болонья, 18-19 червня 1999 р.:

«Прийняття системи легко зрозумілих і порівняних ступенів, у тому числі шляхом запровадження Додатка до диплома, з метою сприяння працевлаштуванню європейських громадян і підвищення міжнародної конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти» (Болонська декларація).

Розділ I

Комюніке конференції міністрів, відповідальних за вищу освіту «Створення Європейського простору вищої освіти», м. Берлін, 19-20 вересня 2003 року

«[Міністри] ставлять за мету, щоб кожний студент-випускник, починаючи з 2005 року, отримував додаток до диплома автоматично і безкоштовно. Додаток має видаватися поширеною європейською мовою. Міністри закликають вищі навчальні заклади і роботодавців до широкого використання Додатка до диплома, і, отже, до використання переваг прозорості і гнучкості системи ступенів вищої освіти задля сприяння працевлаштуванню і академічному визнанню для подальшого навчання»

(Берлінське Комюніке).

5. Запровадження єдиної системи ECTS (European Community Course Credit Transfer System) відбувається у межах Болонського процесу. Необхідно довести об'єктивну необхідність запровадження єдиної системи ECTS, розкрити її сутність.

6. З'ясувати сутність понять «кредит/заліковий кредит», «модуль», «змістовий модуль», «додаток до диплому (інформаційна довідка оцінювання знань)», «інформаційний пакет», «договір про навчання», індивідуальний початковий план», що містяться у Законах України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. №2984-III, від 01.07.2014 р. №1556-VII та «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-V, Державному класифікаторі професій ДК 003-95, Державному класифікаторі видів економічної діяльності ДК 009-96, Комплексі нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти (додаток №1 до наказу Міносвіти України від 31.07.98 р. №285 зі змінами та доповненнями, що введені розпорядженням Міністерства освіти і науки України від 05.03.2001 р. №28).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Клімова Г. П. Історія Болонського процесу: аксіологічні орієнтири розвитку європейської вищої освіти. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2014. №3. С. 182-192.
2. Легенький М.І. Правові засади Болонського процесу та створення європейського освітнього простору. *Право і суспільство*. 2017. №5. С. 148-153.
3. Ломейко О. П., Рогач Ю. П., Бойко О. В., Малуца С. І., Смелов А. О., Колесніков М. О. Збірник положень з організації навчального процесу за кредитно-модульною системою в Таврійському державному агротехнологічному університеті. Мелітополь: ТДАТУ, 2011. 66 с.
4. Михайліченко М. Визнання кваліфікацій в Україні: стан, проблеми і перспективи у контексті Болонських реформ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2010. №1. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnuik_nayk_praz/2010/2010_1_25.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).
5. Bologna Declaration. Joint Declaration of the European Ministers of Education Convened in Bologna on the 19th of June 1999. URL: http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declaration.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).
6. The European Higher Education Area-Achieving the Goals Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005. URL: http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/050520_Bergen_Communique.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).
7. EUA policy position: The future of the Bologna Process post 2010 Brussels, October 2008. URL: http://www.eua.be/fileadmin/user_upload/files/Newsletter_new/2008_C_4_EUA_Bologna_post_2010.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).

РОЗДІЛ 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ) № 10

Тема 2.1. Система освіти: структура, основні принципи побудови (2 год.)

Мета вивчення: сформулювати чітке уявлення про сутність поняття «система освіти»; визначити структурні елементи системи освіти в Україні та місце у ній вищої професійної (педагогічної) освіти.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Загальне визначення понять «освіта» та «система».
2. «Педагогічна система» та «система освіти»: спільне на відмінне.
3. «Системний підхід» як методологічний напрям.
4. Принципи побудови та функціонування вітчизняної системи освіти.
5. Структура сучасної системи освіти.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. На основі звернення до словниково-довідкових видань та науково-педагогічних публікацій визначити сучасні тлумачення поняття «освіта», та звернути увагу на 5 підходів (цінність, система, процес, результат, послуга) до його визначення. Обґрунтувати кожен з них, спираючись на наукові публікації щодо сутності освіти.
2. Наступний крок - дати визначення поняттю «система» та «системний підхід». Доцільно також зупинитися на визначенні сутності педагогічної системи і дій системного підходу (праця С.Лісової).

Розділ 2

3. На основі звернення до наукових, навчальних видань, нормативно-правової бази вітчизняної системи освіти та варто визначити тлумачення поняття «система» освіти, принципи її побудови та структуру.

4. Підготуйте повідомлення, яке б містило розгорнуту характеристику одного зі складників (за вибором) освітньої системи.

5. Підготуйтеся до дискусії на тему: «Освітні послуги: за і проти». (Визначте свою позицію, підготуйте обґрунтовані аргументи).

6. Сформулюйте своє ставлення до твердження: «Головною цінністю освіти є її здатність відкрити, сформувані, розвинути здібності людини, прищепити їй прагнення до постійного самовдосконалення»¹.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Лісова С. В. Проблема забезпечення якості вищої освіти з позицій системного підходу. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія/ за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 160-172.

2. Лукач В.С., Толочко С.В. Особливості й проблеми професійної підготовки фахівців в аграрних вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія.* 2013. Вип. 192(1). С.321-331. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2013_192%281%29_54. (дата звернення: 12.04.2018).

¹ Лукач В.С., Толочко С.В. Особливості й проблеми професійної підготовки фахівців в аграрних вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія.*-2013.-Вип. 192 (1).-С. 321-331.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2013_192%281%29_54

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 11

Тема 2.2 Система вищої професійної освіти в Україні (2 год.)

Мета вивчення: вивчити особливості розвитку вищої професійної освіти в Україні; визначити нормативно-правове підґрунтя та науково-педагогічне визначення поняття «система професійної освіти».

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Особливості розвитку вищої професійної освіти в Україні: тенденції та проблеми.
2. «Система професійної освіти» – нормативно-правове та науково-педагогічне визначення.
3. Досвід освітніх реформ в індустріальних країнах Західної та Східної Європи та США.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Визначте систему об'єктивних чинників, що обумовлюють напрями розвитку професійної освіти сьогодні. Особливу увагу зверніть на вплив економічних чинників.
2. Опрацюйте рекомендовану нормативно-правову базу вітчизняної освіти та випишіть визначення «професійна освіта», «система професійної освіти». Проаналізуйте результати роботи та зробіть висновок щодо тотожності/відмінності вписаних визначень.
3. Порівняйте (чинну?) постанову КМ України «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» (від 1998 р.) та Закони України «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про освіту» (2017 р.). Зробіть висновок щодо кваліфікаційних рівнів, які надають випускникам ЗВО сьогодні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Білий Л. Г. Особливості розвитку вищої професійної освіти в Україні та сучасні тенденції в управлінні освітою. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_5. (дата звернення: 12.04.2018).
2. Воробйова Ж.Ю. Практика реформування системи професійної освіти в Україні в контексті освітніх реформ в індустріальних країнах Європи та США. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ (21 берез. 2017 р.)* / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: І. А. Колеснікова (голова) [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2017. – С. 20–25. С.20-25.
3. Зигало О.А Сучасні тенденції розвитку освітньої політики в Україні. *Державне управління: теорія і практика*. 2009. №2. URL: http://academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/ZygalO.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).
4. Лукач В.С., Толочко С.В. Особливості й проблеми професійної підготовки фахівців в аграрних вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія.*-2013.-Вип. 192 (1).-С. 321-331.
5. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) : Постанова КМ України від 20 січня 1998 р. № 65-98-п (редакція від 21.08.2013). Урядовий кур'єр офіційне видання від 26.02.1998.
6. Третько В.В. Сучасні тенденції інноваційного розвитку системи вищої освіти в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2011. Випуск 23. С.186-188.
7. Яровенко Т.С. Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні. *Економічний вісник Національного технічного університету України Київського політехнічного інституту*. 2015. №12. С.167-172.

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 12-13

Тема 2.3. Стандартизація в освіті

(4 год.)

Мета вивчення: визначити актуальність проблеми оновлення системи стандартизації професійної освіти; сформулювати основні проблемні аспекти реалізації чинних в Україні стандартів освіти як важливих нормативно-правових інструментів розвитку освітніх систем.

Хід практичної роботи:

Теоретичні питання:

1. Визначення ключових понять «стандарт», «державний стандарт», «освітній стандарт», «професійний стандарт» у науковому та правовому дискурсах.
2. Компетентнісний підхід до стандартизації професійної освіти.
3. Національна рамка кваліфікацій.
4. Методологія стандартизації в освіті.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. На основі опрацювання наукових видань визначити тлумачення ключових понять заняття. Порівняти наведені визначення із дефініціями, представленими у нормативно-правових актах.
2. З'ясувати сутність компетентнісного підходу в стандартизації освіти.
3. Обґрунтуйте необхідність гнучких підходів до розробки стандартів у галузі освіти з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду стандартизації.
4. Проаналізуйте фрагмент статті А. Шевчук («Стандартизація освіти як важлива умова розвитку

Розділ 2

регіональних освітніх систем»²). Доведіть, або спростуйте твердження автора.

«...реалізація стандартів освіти в Україні сьогодні залишається децю проблемною. Такий стан справ виникає через такі основні вже згадані та інші причини, а саме:

- розірваність концептуальних напрямів регламентування освітнього процесу в окремих стандартах освіти, що стосуються різних рівнів освіти (стандарт початкової загальної освіти, стандарт базової і повної загальної середньої освіти, стандарт професійно-технічної освіти, система стандартів вищої освіти, що включає стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти та стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів);*
- часта змінність стандартів з непослідовним виконанням вимог Болонського процесу, в окремих випадках із прискореним неорганічним їх насадженням у вітчизняну систему освіти (регламентований термін перегляду стандартів не рідше одного разу на 10 років на практиці сягає кількох років);*
- слабка апробованість впроваджуваних стандартів освіти, зокрема через науково-технічну та підприємницьку діяльність закладів освіти, що дозволило б посилити практичну складову навчального процесу;*
- помітна розірваність науки та освіти, що суттєво впливає на якість освітніх послуг, їх фундаментальність та новизну;*
- достатній суб'єктивізм та формалізм в оцінюванні закладів освіти згідно з регламентованими освітніми*

² Шевчук А.В. Стандартизація освіти як важлива умова розвитку регіональних освітніх систем. *Регіональна економіка*. 2013. №1. С.109.

стандартами, зумовлений високим рівнем корумпованості спеціалізованих контрольних інстанцій; – труднощі самих закладів освіти в якісному виконанні регламентованих стандартів у силу частоті невідкріпленості їх реалізації реальним ресурсним забезпеченням».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Гамерська І. Європейські стандарти освіти в контексті Болонського процесу (історикогенетичні аспекти проблеми). *Молодь і ринок*. 2010. №9 (68). С.126-131.
2. Гармідер Л. Д., Прошенко С. М. Професійні стандарти як механізм забезпечення підвищення якості підготовки конкурентоспроможних працівників. URL: http://www.rusnauka.com/18_APSN_2014/Economics/5_171721.doc.htm (дата звернення: 12.04.2018).
3. Добротвор О.В. Проблеми створення нового покоління стандартів вищої школи. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія*. 2014. №5. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/10169/13372>. (дата звернення: 12.04.2018).
4. Ельбрехт О. М. Стандартизація вищої освіти як засіб удосконалення професійної підготовки фахівців. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. №9. С.38-42.
5. Зварич І. Стандарти оцінювання педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США. *Молодь і ринок*. 2010. №9. С. 58-64
6. Костюченко М. Реформування структури кваліфікацій на основні стандарти компетентності у професійній освіті. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2010. №3. С. 139-151.
7. Кравець С. Компетентнісний підхід до стандартизації професійної підготовки молодих спеціалістів у коледжах і

18. Терепищій С. О. Феномен стандартизації вищої освіти в сучасному науковому і філософському дискурсах. *Гілея*. Вип. 46. С.495-501.

19. Фоменко Н. А. Історичні етапи стандартизації вищої освіти в Україні. *Вісник Національного університету оборони України*. 2011. 3(22). С.76-82.

20. Шевчук А.В. Стандартизація освіти як важлива умова розвитку регіональних освітніх систем. *Регіональна економіка*. 2013. №1. С.107-113.

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 14

Тема 2.4. Інноваційні освітні технології навчання у вищій школі (2 год.)

Мета вивчення: визначити сутність поняття “освітні технології”; встановити значення педагогічних інновацій та виявити найбільш популярні напрями інновацій у сфері освіти; з’ясувати сутність поняття (визначення, структурні компоненти, методологічні вимоги) “педагогічні технології” в сучасному науково-педагогічному дискурсі.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Інновації у сфері освіти.
2. Освітні та педагогічні технології: сутність, структура, класифікація.

3. Сучасні інноваційні технології творчого розвитку особистості (розвивальне навчання, навчання як дослідження, організація групової навчальної діяльності студентів, метод проєктів, евристично-модульна технологія, нові інформаційні технології активізації пізнавально-творчої діяльності).

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Серед педагогічних працівників (теоретиків та практиків) поширена думка про

ефективність використання інтерактивних технологій задля розвитку пізнавальної активності студентів. Спростуйте, чи доведіть цю думку.

2. Підготуйте свої варіанти проведення заняття з використанням новітніх технологій (за власним вибором).

3. Серед проблем, які ускладнюють впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес ЗВО називають: авторитарну репродуктивно-орієнтовану методику роботи окремих викладачів, які досить скептично налаштовані на зміни у власній педагогічній діяльності; брак часу та інформації щодо практичного використання інноваційних технологій у вищій школі, недостатньою матеріально-технічною базою»³. Чому, на Вашу думку, ці проблеми визначені першочерговими? Які ще проблеми постають у практиці застосування інноваційних освітніх технологій?

4. Чи існують відмінності між поняттями «новації» та «інновації»?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева В. Н. Средства массовой информации как источник инноваций в методической деятельности и системе повышения квалификации педагогов. *СПО*. 2009. №4. С. 2-4.

2. Зінченко О. П. Активні та інтерактивні технології. *Директор школи*. 2005. №7. С.22-23.

3. Іванова Я. Інноваційні технології підготовки фахівця у вищій школі. *Didascal*. 2013. №1. С.201-204.

4. Освітні технології : [навч.-метод. посіб.] / [за заг. ред. О. М. Пехоти]. Київ: АСК, 2001. 356 с.

5. Полонский В.М. Инновации в образовании (методологический анализ). *Инновации в образовании*. 2007. №2. С. 4-12.

³ Освітні технології : [навч.-метод. посіб.] / [за заг. ред. О. М. Пехоти]. – К. : АСК, 2001. – С.256.

6. Торкунова Ю. В. Педагогическая система информационно-аналитического сопровождения инновационно-образовательной деятельности вуза. *Казанский педагогический журнал*. 2009. № 9-10. С. 26-34.

7. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика. Москва : Изд-во УНЦ ДО, 2005. 222 с.

ПРАКТИЧНЕ (СЕМІНАРСЬКЕ) ЗАНЯТТЯ № 15-16

Тема 2.5. Моніторинг якості освіти:

теорія, практика, досвід (4 год.)

Мета вивчення: зміцнити знання щодо змісту основних понять з теми (моніторинг, педагогічний моніторинг, якість освіти, моніторинг якості освіти, рейтинг якості освіти); спільних та відмінних складників понять «освітній моніторинг» та «педагогічний моніторинг»; системи рейтингової оцінки якості освіти ЗВО.

Хід практичної роботи

Теоретичні питання:

1. Визначення ключових понять: «освітній моніторинг», «моніторинг якості освіти» ЗВО.
2. Система рейтингової оцінки ЗВО як показник якості освіти.
3. Національне агентство забезпечення якості вищої освіти.
4. Питання якості освітніх послуг у нормативних документах, що визначають діяльність ЗВО.
5. Світові та вітчизняні рейтинги ЗВО.

Практичні завдання та проблемні питання:

1. Визначте зміст поняття «моніторинг якості освіти» у міжнародному та вітчизняному нормативно-правовому дискурсах; порівняйте ці визначення із науковою дефініцією цього поняття.

2. Охарактеризуйте поняття «якість освіти», «моніторинг якості освіти» як інструментів рейтингового ранжування університетів.

3. Яка, на Вашу думку, функція освітнього моніторингу є найбільш важливою з огляду на сучасні умови розвитку вітчизняної вищої освіти? Обґрунтуйте своє твердження посиланнями на фактологічний матеріал.

4. Визначте та розкрийте причини актуалізації питання моніторингу якості освіти у вітчизняному освітньому просторі.

5. Доведіть зв'язок проблеми моніторингу якості освіти із Болонським процесом.

6. Поясніть значення місця ЗВО у загальних (міжнародних та українських) рейтингах для університетів, їх студентів та абітурієнтів.

7. Схарактеризуйте місце КДПУ у всеукраїнських рейтингах ЗВО.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Байназарова О. О., Ракчєєва В. В. Моніторинг та оцінювання якості освіти : метод. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. 58 с.

2. Білокопитов В. І. Інтернаціоналізація вищої освіти та забезпечення її якості як пріоритетні завдання сучасного етапу розвитку Болонського процесу. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pednauk/2009_1n/157.pdf (дата звернення: 12.04.2018).

3. Бойко М. Моніторинг в системі управління якістю освіти в педагогічному університеті. URL: <https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/getFile/36130> (дата звернення: 12.04.2018).

4. Бутова Н. О. Сутність і структура поняття “якість освітнього процесу” у філософський та психолого-педагогічний літературі Науковий вісник Донбасу. 2012. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_2. (дата звернення: 12.04.2018).

5. Валенкевич Л. П., Фінкільштейн О. В. Аналіз сучасних рейтингів вищих навчальних закладів як інструменту оцінки якості вищої освіти. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип.3 (42). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/02.pdf>. (дата звернення: 12.04.2018).

6. Дем'яненко О. О., Татаринцева Т. В. Моніторинг у процесі аналізу діяльності суб'єктів освітнього середовища URL: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/4/statti/4demyanenko_tatarinceva/4demyan_tatarin.htm. (дата звернення: 12.04.2018).

7. Єльнікова Г. В., Рябова З. В. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі. *Обрії*. 2008. №1 (26). С. 5–12.

8. Зінченко В. О. Теоретичні основи моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_3. (дата звернення: 12.04.2018).

9. Курбатов С. Рейтинги як інструмент розвитку лідерського потенціалу університетів : навчальний посібник; за заг. ред. С. А. Калашнікової. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.

10. Мельникова О. О. Діахронічний аспект моніторингу педагогічної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова (Серія 5.Педагогічні науки:реалії та перспективи)*. 2011. №28. С.155-159.

11. Ніколаєва Л. В. Освітній моніторинг: сутність, зміст, функції та етапи проведення. *Педагогічна науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №5 (7). С.284-292.

12. Павлова О. Ю., Мельничук Т. Ф., Мисюра Т. М. Культурна інтеграція вітчизняних закладів вищої освіти до Європейського освітнього середовища. Київ: КІМ, 2012. 298 с.

13. Патрикєєва О. Моніторинг у системі управління закладом освіти. *Управління освітою. Моніторинг в освіті*. 2007. №1. С. 10–13.

14. Про затвердження Порядку проведення моніторингу та оцінки якості освіти” (Офіційний вісник України, 2011 р., № 97, ст. 3543): Постанова Кабінету Міністрів України від 14 грудня

Розділ 2

2011 р. № 1283. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1283-2011-%D0%BF> (дата звернення: 12.04.2018).

15. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 р. № 1283 (Офіційний вісник України, 2013 р., № 38, ст. 1338): Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2013 р. № 342 URL : (дата звернення: 12.04.2018).

16. Порядок проведення зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1095 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 8 липня 2015 р. № 533) URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/533-2015-%D0%BF/page> (дата звернення: 12.04.2018).

17. Ржевська А. В. Рейтинги університетів як явище сучасного простору вищої освіти. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. № 3. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_19. (дата звернення: 12.04.2018).

18. Царенко І. О. Рейтингові системи ранжування вищих навчальних закладів: українські та світові методики. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2014. №26. С. 56-65.

19. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2005. 280 с.

20. Цюк О. Забезпечення якості вищої освіти: освітні індикатори та міжнародні організації. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2013. 34 (18). С.119-124.

21. Шевченко Л. Соціальна відповідальність вищих навчальних закладів: аспект якості освіти. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/Vnyua_etp/2011_4/Shevchenko LS.pdf (дата звернення: 12.04.2018).

22. Щоголева Л. О. Моніторинг якості освіти: теоретико-методологічний аспект. *Педагогічний пошук*. 2014. №2(82). С.36-40.

Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра педагогіки

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни:

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1.

СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ (4/6 год.)

Мета вивчення: сформувати чітке уявлення про структурні елементи системи освіти в Україні та місце у ній вищої професійної (педагогічної) освіти.

Методичні рекомендації.

На основі звернення до словниково-довідкових видань та науково-педагогічних публікацій визначити сутність поняття «освіта», та звернути увагу на 5 підходів (цінність, система, процес, результат, послуга) до його визначення. Обґрунтувати кожен з них, сприсяуючись на сучасні педагогічні публікації щодо сутності освіти.

Наступний крок - дати визначення поняттю «система» та «системний підхід». Доцільно також зупинитися на визначенні сутності педагогічної системи і дій системного підходу (праця С.Лісової Проблема забезпечення якості вищої освіти з позицій системного підходу. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження: монографія/ за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 160-172.).

На основі звернення до наукових, навчальних видань, нормативно-правової бази вітчизняної системи освіти та варто визначити тлумачення поняття «система» освіти, принципи її побудови та структуру.

Підготуйте повідомлення, яке б містило розгорнуту характеристику одного із складників (за вибором) освітньої системи.

ПРИНЦИПИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ОСВІТИ (4/6 год.)

Мета вивчення: з'ясувати, які принципи є засадничими у функціонуванні вітчизняної системи вищої (професійної) освіти; визначити ефективність дотримання тих чи тих принципів у практиці вищої професійної (педагогічної) освіти.

Методичні рекомендації.

Розкрийте зміст понять «принцип» та «принципи освіти» в сучасному науково-педагогічному дискурсі.

Дати визначення поняттю «система» та розкрити можливості його уживання стосовно освітньої сфери. Звернутися до наукових, навчальних видань, нормативно-правової бази вітчизняної системи освіти та визначити тлумачення поняття «система» освіти, принципи її побудови та структуру.

Виписати із нових законів «Про освіту», «Про вищу освіту» принципи побудови вітчизняної системи освіти, розкрити їх сутність та довести їх необхідність / дієвість для сучасного процесу реформування системи вищої професійної (педагогічної) освіти.

Дайте розгорнуту характеристику принципам освіти: гуманізація, гуманітаризація, диференціація, диверсифікованість, стандартизація, багатоваріантність, багаторівневність, фундаменталізація, інформатизація, індивідуалізація, безперервність.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодунов Є. Р. Принципи вищої освіти в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2014. №2. URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/holovna/item/307->

pryntsypuvyshc hoyi- osvity-v-ukrayini-bodunov-ye-r. (дата звернення: 12.04.2018).

2. Ковалинська І. Основні принципи організації навчальної діяльності в сучасних умовах. *Освіта регіону*. 2012. №1. URL: <http://social-science.com.ua/article/766>. (дата звернення: 12.04.2018).

3. Швець Д. Є. Система вищої освіти в Україні: інституційна будова системи управління та напрями її реформування. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2012. №1. С.30-33.

1.3.

ТЕНДЕНЦІ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (2/6 год.)

Мета вивчення: конкретизувати тенденції та перспективи розвитку вищої освіти в Україні; уточнити зміст поняття «освітня політика», визначити коло нормативно-правових актів, які відображають напрями розвитку вітчизняної системи вищої освіти

Методичні рекомендації.

Підготувати відповіді за статтею Т. С. Яровенко Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні¹.

При цьому важливим є відокремлення головної думки і лаконічне її обґрунтування визначених дослідницею тенденцій:

- зміна концептуальних підходів щодо місця освіти у структурі національної економіки та переосмислення її ролі у забезпеченні економічного розвитку;
- зміна змісту освіти та підходів до навчального процесу (зокрема, впровадження інноваційних підходів до навчання);

¹ Т.С.Яровенко Тенденції та проблеми розвитку освіти в Україні. *Економічний вісник Національного технічного університету України Київського політехнічного інституту*. 2015. №12. С.167-172.

- зростання освітніх бюджетів (збільшення фінансування освітньої сфери);
- глобалізація та інтернаціоналізація освіти;
- збільшення чисельності осіб, що здобувають освіту;
- прискорений розвиток приватного сектора освіти, вона залишається сферою де за обсягом впливу переважає державний сектор;
- освіта розглядається як сфера економічної діяльності, яка у своєму розвитку підпорядкована законам ринкових відносин;
- «комерціалізації освіти»;
- зростання наукоємності освіти та інтеграція «освіти – науки – виробництва»;
- феномен «масовізації вищої освіти»;
- прискорення процесу «встарівання» знань;
- збільшення термінів навчання й підготовки кваліфікованих фахівців; впровадження нових телекомунікаційних моделей освіти;
- розширення академічних свобод, демократизація освіти, її гуманізація та гуманітаризація;
- підвищення транскордонної освітньої мобільності;
- зростання індивідуалізації освітніх маршрутів (начальних траєкторій), внутрішньої освітньої мобільності;
- розширення впливу громадської думки на прийняття управлінських рішень в освітній сфері.

1.4.

ОСВІТНЯ СИСТЕМА УКРАЇНИ І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: ВИЗНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙ (4/4год.)

Мета вивчення: розглянути проблему визнання документів про освіту та освітніх кваліфікацій у контексті домовленостей міністрів країн Болонського процесу;

проаналізувати сутність Лісабонської конвенції; охарактеризувати практичні дії Міністерства освіти і науки України щодо експертизи визнання документів, отриманих за кордоном.

Методичні рекомендації.

До завдання входить опрацювання статті М.Михайліченка «Визнання кваліфікацій в Україні: стан, проблема та перспективи у контексті Болонського процесу»².

Скласти тезовий конспект запропонованої для опрацювання статті за таким планом:

- актуальність проблеми для вітчизняної вищої освіти;
- сутність Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997);
- зобов'язання України відповідно до Лісабонської конвенції;
- процедура визнання іноземних документів про освіту.

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ ЄCTS (4/4 год.)

Мета вивчення: практично ознайомитися з базовими елементами системи: інформація (стосовно навчальних програм і здобутків студентів), взаємна угода (між закладами-партнерами і студентом), використання кредитів ЄCTS (визначення навчального навантаження студентів).

Методичні рекомендації.

² М.Михайліченка «Визнання кваліфікацій в Україні: стан, проблема та перспективи у контексті Болонського процесу» (https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnik_nayk_praz/2010/2010_1_25.pdf)

1. Задля опрацювання теми необхідно звернутися до «Довідника користувача ЄКТС 2015»³, за допомогою якого з'ясувати:

- основні характеристики ЄКТС;
- роль ЄКТС у європейському просторі вищої освіти;
- врахування ЄКТС у розробці, запровадженні та моніторингу програм;

- значення ЄКТС для мобільності і визнання кредитів;
- основні документи ЄКТС.

2. Ознайомитися з Інформаційним пакетом ЄКТС будь-якого ЗВО (розміщено на офіційних сайтах ЗВО).

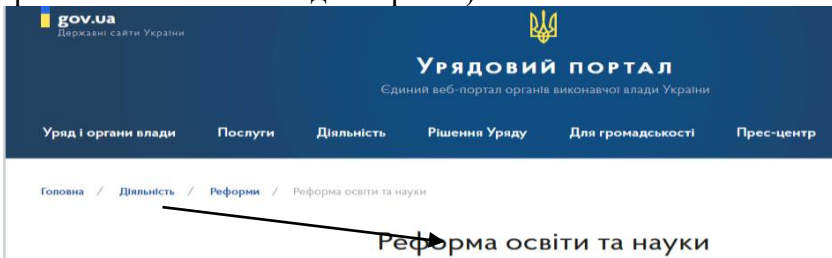

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ (4/6 год.)

Мета вивчення: ознайомитися із державною концепцією реформування освіти (зокрема вищої).

Методичні рекомендації.

1. Визначити головні напрями державного урегулювання процесу реформування вітчизняної освіти (зокрема вищої) можливо шляхом опрацювання матеріалів, розміщених на Урядовому порталі (єдиний веб-портал органів виконавчої влади України).

³ Довідник користувача ЄКТС 2015.
<http://tnpu.edu.ua/include/%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%94%D0%9D%D0%98%D0%9A%20EKTS2.pdf>.

2. Зосередити увагу на таких аспектах:

- головна мета освітньої реформи;
- напрями реформи;
- актуальність реформи;
- основні зміни у вищій освіті.

3. Проаналізувати «Календар реформи освіти і науки».

Зробити висновок щодо зрушень у галузі вищої освіти (див. Додаток А).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Урядовий портал (єдиний веб-портал органів виконавчої влади України). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-osviti>. (дата звернення: 12.04.2018).

2. Календар реформи освіти і науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/kalendar-reformi-osviti-i-nauki.pdf>. (дата звернення: 12.04.2018).

КОНЦЕПЦІЯ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ» (2/6 год.)

Мета вивчення: розглянути Концепцію «Нової української школи»; виявити головні чинники та перспективні напрями її поширення.

Методичні рекомендації.

Ознайомитися із матеріалом, присвяченим «Новій українській школі», що розміщений на Урядовому порталі (єдиний веб-портал органів виконавчої влади України) та сайті «Нова українська школа» (<http://nus.org.ua/about/>).

Вивчення пропонованого матеріалу дозволить встановити:

- «формулу НУШ»;
- особливості застосування компетентнісного підходу;

– тлумачення поняття «ключові компетентності» у контексті «нової школи».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Урядовий портал (єдиний веб-портал органів виконавчої влади України). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-osviti>. (дата звернення: 12.04.2018).
2. Коротко про НУШ. URL: <http://nus.org.ua/about/>. (дата звернення: 12.04.2018).

Розділ 2

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1.

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ: СИСТЕМА СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ОСВІТИ (6/8 ГОД.)

Мета вивчення: визначити провідні (позитивні та суперечливі) тенденції сучасного розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти.

Методичні рекомендації.

1. Складіть тезовий план статті О. А. Дубасенюк «Тенденції розвитку професійної педагогічної освіти».

2. Співвіднесіть висновки авторки рекомендованої статті із основними тезами «Концепції розвитку педагогічної освіти» (проект).

3. Визначте проблеми, які сьогодні постали перед вищою професійною (педагогічною) освітою.

4. Проаналізуйте «Проект професійного стандарту на професію «Вчитель початкової школи» (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2017/12/27/svchitelrk191217.doc>). Визначте його структурні складники; опис

трудових функцій, компетентностей, знань, умінь та навичок, необхідних для їх виконання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Дубасенюк О. А. Тенденції розвитку професійної педагогічної освіти. Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук. праць / За заг. ред. О. А. Дубасенюк, Л. В. Калініної, О. Є. Антонової. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. С.3-7.

2. Проект професійного стандарту на професію «Вчитель початкової школи». URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/proekt-profesijnogo-standartu-na-profesiyu-vchitel-pochatkovoyi-shkoli>. (дата звернення: 12.04.2018).

2.2. АКРЕДИТАЦІЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЗВО (6/8 год.)

Мета вивчення: Розглянути механізм акредитації та ліцензування ЗВО України; ознайомитися з діяльністю Акредитаційної комісії України.

Методичні рекомендації.

1. Визначити сутність процесу акредитації можна шляхом узагальнення матеріалі, розміщених на офіційному сайті Акредитаційної комісії (<http://ak.gov.ua>).

2. Уважно прочитати Постанову КМ України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» та узагальнити вимоги до освітньої діяльності ЗВО.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Акредитаційна комісія України. Державна освітня установа «Навчально-методичний центр з питань якості освіти». URL: <http://ak.gov.ua/> (дата

звернення: 12.04.2018).

2. Акредитація. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/akreditatsiya> (дата звернення: 12.04.2018).

3. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності: Постанова КМ України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347-2018-%D0%BF/paran2#n2>. (дата звернення: 12.04.2018).

2.3.

ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІКА ЯК ГАЛУЗЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ЗНАННЯ (6/6 год.)

Мета вивчення: визначити основні поняття і проблеми професійної педагогіки;

Методичні рекомендації.

Дайте визначення «професійній педагогіці» як галузі педагогічної науки та схарактеризуйте її окремі підрозділи: педагогіка профтехосвіти; педагогіка вищої школи закладів освіти I – II рівня акредитації; педагогіка вищої школи III – IV рівня акредитації.

Схарактеризуйте основні поняття «професійної педагогіки» (профосвіта, профнавчання, профвиховання»).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання: підручник для вищих навч. закладів / О. Е. Коваленко. – Х.: Вид-во НУА, 2005. – 360 с.
2. Коробов Є. Т. Професійна педагогіка. Сутність процесу розуміння навчальної інформації. - Ч. I, II: Навчальний посібник. - Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. – 52 с.
3. Лукач В.С., Толочко С.В. Особливості й проблеми професійної підготовки фахівців в аграрних вищих навчальних закладах. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія.* -2013. -Вип. 192 (1). С. 321-331.

4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: навчальний посібник /За ред. академіка АПН України О. Г. Мороза. Київ: НПУ ім.М.П. Драгоманова, 2001. 337с.

2.4.

**ВИКОРИСТАННЯ ВИКЛАДАЧАМИ
ВИЩОЇ ШКОЛИ ТРАДИЦІЙНИХ ТА
ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ ТА МЕТОДІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
(6/8год.)**

Мета вивчення: здійснити аналіз інноваційних технологій і прийомів, що використовують у навчальному процесі ЗВО, здійснити характеристику засобів і форм професійного навчання майбутніх фахівців у вищій школі як складових компонентів педагогічної системи.

Методичні рекомендації.

4. Проаналізувати класифікацію форм навчання та сучасних організаційних форми навчання (статті В. Білик, Л. Кабакової та Н. Мирончук.).

5. Визначити особливості зарубіжного досвіду з використання традиційних та інноваційних форм організації навчання у ЗВО (статті В. Корнієнко та О. Хорошайло).

6. Уточнити розуміння понять «технологія», «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технолога навчання» у сучасному педагогічному дискурсі (стаття А. Остапенко).

7. Дати характеристику новітнім навчальним технологіям (стаття М. Левківського).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Білик В. В. Характеристика засобів і форм професійного навчання у вищій школі як складових педагогічної системи. *Педагогічний дискурс*. 2013. Вип.14. С. 69-73.

2. Кабакова Л., Мирончук Н. Організаційні форми роботи у вищому навчальному закладі. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С.Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 150-154.*

3. Корнієнко В. В. Традиційні та сучасні форми та методи організації навчальної діяльності бакалаврів гуманітарних наук з прикладної лінгвістики (досвід США). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014. Випуск 33. С.94-98.

4. Левківський М. В. Нові навчальні технології. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 1999. №3. С.14-18.

5. Мачинська Н. І., Стельмах С. С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі : навчально-методичний посібник. Львів : Львівській державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.

6. Остапенко А. Використання педагогічних технологій як дидактична проблема у контексті модернізації вищої школи: теоретичний аспект. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. №8 (Ч 2). С.128-136.

7. Хорошайло О. С. Використання інноваційних технологій і прийомів для організації самостійної роботи студентів (аналіз зарубіжного досвіду). *Освітологічний дискурс*. 2011. №1. С.24-34.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ (6/8 год.)

Мета вивчення: розглянути методологічні підходи до розгляду феномену якості освіти як політичної, соціальної, педагогічної категорій; уточнити сутність поняття моніторингу якості освіти з позицій системного підходу; розведено поняття моніторинг і контроль у діяльність керівника навчального закладу.

Методичні рекомендації.

Вивчити статтю Щоголевої Л. О. Моніторинг якості освіти: теоретико-методологічний аспект. (*Педагогічний пошук*. 2014. №2(82). С.36-40.)

Звернути увагу на такі аспекти:

- визначення поняття «якість»;
- визначення поняття «якість освіти»;
- розуміння поняття «якість освіти» як політичної, соціальної, управлінської, педагогічної категорії;
- основні характеристики «якості освіти»;
- принципи визначення теоретичних та методологічних засад якості сучасної шкільної освіти (за О. Я. Савченко);
- функції моніторингу якості освіти;
- принципи моніторингу якості освіти;
- умови забезпечення моніторингу якості освіти.

2.6.

ГЛОБАЛЬНІ ТА КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ: ПРОЕКТ TUNING (4/10 год.)

Мета вивчення: Визначити сутність понять глобальні та ключові компетентності за проектом TUNING. Виявити головні характеристики ключових компетенцій та компетентностей.

Методичні рекомендації.

1. З'ясувати сутність понять «компетенція» та «компетентність» (встановити відмінність).
2. Визначити сукупність загальних і предметно-спеціалізованих компетенцій в рамках проекту TUNING.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Методика викладання у вищій школі. В. В. Блінов, В. Віненко, І.С. Сергеев. URL: <https://stud.com.ua/36665/>

pedagogika/osvitni_kompetentsiyi_proekti_tuning_globalni_klyuchvi_kompetentsiyi. (дата звернення: 12.04.2018).

2. Методологія TUNING. URL: http://www.unn.ru/books/met_files/gor_pon_rus_activ.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).

3. Проект ТЬЮНІНГ- гармонізація освітніх структур у Європі: Внесок університетів у Болонський процес. URL: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf (дата звернення: 12.04.2018).

4. Сайт проекту Тьюнінг. URL: http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/Publications/gender_studies_tuning_brochure_printed_version.pdf. (дата звернення: 12.04.2018).

КОНЦЕПЦІЯ «НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ» (4/6год.)

Мета вивчення: Проаналізувати стан і тенденції розвитку освіти протягом життя за кордоном та в Україні, її основні принципи і завдання. Визначити роль освіти протягом життя у забезпеченні національних інтересів Української Держави в гуманітарній, соціальній та економічній сферах.

Методичні рекомендації:

1) Опрацьовуючи тему необхідно звернутися до статті М. М. Карпенко Освіта протягом життя як чинник людського розвитку.

Вивчення статті дозволить встановити:

- принципи і завдання освіти протягом життя;
- розвиток освіти протягом життя в Україні.

2) Проаналізуйте твердження О. Дубасенюк, щодо концепції «навчання впродовж життя», визначте відповідність наведеної думки нормативним документам вітчизняної вищої освіти та сформулюйте своє ставлення до означеної проблеми.

«Це дозволяє людям, що мають певний освітній рівень та професійну кваліфікацію, опановувати нові знання,

вміння та навички, зумовлені динамічними потребами ринку праці, і таке навчання є головним засобом боротьби з безробіттям. Все більше уваги в освітніх системах приділяється не лише освіті, яка набувається під час навчання у закладі з видачею відповідних документів (formal education), а й освіті, одержаній самостійно без підтверджуючих документів (non-formal education), та освіті, яка дозволяє опанувати професійно значущі компетенції нетрадиційно – через навчання на робочому місці»⁴.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Айзікова Л.В. Концепція навчання протягом життя в міжнародних документах і дослідженнях. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-10.pdf> (дата звернення: 12.04.2018).
2. Дубасенюк О. А. Тенденції розвитку професійної педагогічної освіти. Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук. праць / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, Л.В.Калініної, О.С.Антонової. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. –С.3-7.
3. Замора О. М. Концепція навчання впродовж всього життя в умовах сучасного державного управління. URL: <http://repo.sau.sumy.ua/bitstream/123456789/.pdf>. (дата звернення: 12.04.2018).
4. Карпенко М. М. Освіта протягом життя як чинник людського розвитку. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1865/>. (дата звернення: 12.04.2018).
5. Скорик Т. В. Освіта впродовж життя в контексті євроінтеграційних процесів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. №155. С. 232-235.

⁴ Дубасенюк О.А. Тенденції розвитку професійної педагогічної освіти. Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук. праць / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, Л.В.Калініної, О.С.Антонової. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. –С.3-7.

2.8. МЕХАНІЗМИ УТВОРЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ РЕЙТИНГІВ ЗВО (6/8 год.)

Мета вивчення: дослідити механізми внесення ЗВО до всеукраїнських університетських рейтингів; розглянути показники кожного з рейтингів та визначити місце КДПУ у вітчизняних рейтингах ЗВО.

Методичні рекомендації:

1. Опрацьовуючи тему необхідно звернутися до інтернетджерел, які періодично розміщують інформацію щодо рейтингового ранжування ЗВО. Вивчення цих матеріалів дозволить встановити:

- організації, які проводять моніторингову роботу;
- індикатори, які беруться до уваги при складанні рейтингів;
- особливості методики ранжування.

2. Особливу увагу варто звернути на сайт ГО Центр міжнародних проєктів» (<http://www.euroosvita.net>), де розміщено докладну інформацію про університетський рейтинг «Топ 200 Україна» 2010-2018 роки. За матеріалами сайту можна підготувати розгорнуте повідомлення про методику проєкту «Топ 200 Україна», індекси та індикатори. Також тут визначено сутність процесу ранжування, його необхідність, цілі, принципи (<http://www.euroosvita.net/?category=21&id=229>).

3. Далі варто звернутися до наявних інтернет-ресурсів та встановити місце, яке посідає Криворізький державний педагогічний університет у визначених рейтингах. Після чого можливо підготувати есе з пропозиціями щодо просунення університету в рейтингових вимірюваннях.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Консолідований рейтинг вишів України 2018 року. URL: <http://osvita.ua/vnz/rating/>.(дата звернення: 12.04.2018).
2. Рейтинг університетів «ТОП-200 Україна» 2018 року. URL: <https://osvita.ua/vnz/rating/60985/>.(дата звернення: 12.04.2018).
3. Хорошак К. Про що мовчать рейтинги українських університетів. URL: <http://studway.com.ua/movchat-reytingi/>.(дата звернення: 12.04.2018).

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ (4/8год.)

Мета вивчення: узагальнення курсу; виявлення перспективних напрямів розвитку вітчизняної вищої професійної освіти.

Методичні рекомендації:

Ця тема має узагальнювальний характер та передбачає написання магістрами есе на тему «Шляхи підвищення якості вітчизняної вищої освіти».

У своєму есе зазначте проблемні питання розвитку вітчизняної вищої професійної (педагогічної) освіти взагалі та сконцентруйте свою увагу на одній проблемі, яка на Ваш погляд потребує свого негайного розв'язання. Далі запропонуйте та обґрунтуйте можливості вирішення проблеми на глобальному та локальному рівнях.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Визначення та характеристика етапів розвитку вищої освіти періоду незалежності України.
2. «Освітня діяльність» (та суміжні поняття) в законі України «Про освіту» (2017 р.).
3. Поняття про систему освіти, основні принципи її побудови. Структура сучасної системи освіти.
4. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) про особливості функціонування і керівництва вищими навчальними закладами України.
5. Нормативно-правове підґрунтя здійснення інноваційної освітньої діяльності.
6. Професійна та педагогічна освіта в Законах України «Про освіту» (2017 рр.), «Про професійно-технічну освіту» (1998 р.); «Про вищу освіту» (2014 р.).
7. Визначення сутності поняття «вища педагогічна освіта» в сучасному науково-педагогічному дискурсі.
8. Функції вищої освіти.
9. Мета, завдання і принципи професійної освіти.
10. Питання професійної та педагогічної освіти в державній освітній програмі/концепції ... *(за вибором магістранта)*
11. Національне агентство забезпечення якості вищої освіти.
12. Проект «Концепції педагогічної освіти» (2018 р.).
13. Завдання вітчизняної вищої освіти в умовах входження до Болонського процесу.
14. Принципи вищої освіти в контексті євроінтеграції
15. Національна рамка кваліфікацій.
16. Хронологія Болонського процесу.
17. Основні чинники формування змісту освіти сучасної вищої школи
18. Передумови входження України до світового освітнього простору.

19. Провідні тенденції сучасного розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти: ідеї та концепції.

20. Визначення базових понять КМСОНП (заліковий кредит, модуль, змістовий модуль; інформаційний пакет; нормативний термін навчання; нормативні змістові модулі, вибіркові змістові модулі; кредитно-залікові та кредитно-накопичувальні системи).

21. Сутність Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС).

22. Неперервна освіта як світова тенденція.

23. Мета, основні завдання та ідеї Болонського процесу.

24. Освіта дорослих та післядипломна освіта

25. Примірний Статут вищого навчального закладу. Організаційна структура вищого навчального закладу.

26. Професійний стандарт педагогічної діяльності Освітня діяльність ЗВО (мета, завдання)

27. Світовий досвід організації та розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти.

28. Вища освіта (принципи, рівні, ступені, освітні кваліфікації).

29. Історичні засади зародження й становлення вищої професійної освіти в Україні.

30. Характеристика понять «професійна освіта» та «професійне навчання» у сучасному науково-педагогічному та нормативно-правовому дискурсах.

31. Міжнародні та національні рамки кваліфікацій.

32. Основні поняття професійної сфери (професія, спеціальність, спеціалізація, кваліфікація, рівень професійної діяльності)

33. Інноваційні процеси в розвитку професійної (педагогічної) освіти.

34. Пріоритетні напрями вітчизняної освітньої політики.

35. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.
36. Структура вищої професійної освіти в Україні.
37. Об'єктивні умови запровадження Кредитно-модульної системи організації навчального процесу.
38. Права ВНЗ (Закон України «Про вищу освіту»).
39. Сучасні підходи до побудови освітніх програм.
40. Розвиток кваліфікацій і професійних стандартів у країнах ЄС.
41. Принципи побудови системи вищої професійної освіти в Україні.
42. Структура закладів професійної освіти.
43. Сутність поняття «педагогічна технологія»: визначення, методологічні вимоги та структурні компоненти.
44. Функції освітнього менеджменту.
45. Діяльність Науково-методичної ради МОН України щодо формування стандартів освітньої діяльності та стандартів освіти.
46. Сутність понять «моніторинг», «освітній моніторинг», «педагогічний моніторинг», «якість освіти».
47. Сутність понять «педагогічний моніторинг», «якість освіти».
48. Поняття «управління» та «менеджмент» в освіті.
49. Принципи і функції моніторингу якості освіти.
50. Актуальні проблеми вищої професійної (педагогічної) освіти в Україні
51. Концепція розвитку педагогічної освіти (Проект).
52. Провідні тенденції розвитку закордонної вищої освіти.
53. Ліцензування освітньої діяльності ЗВО.
54. Рейтинг ЗВО як інструмент оцінки якості вищої освіти.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Розділ 1.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ (педагогічної) ДІЯЛЬНОСТІ

1. Позначте визначення.

Професійна освіта – це ...

А) процес оволодіння особою знаннями, вміннями та навичками відповідно до обраної сфери професійної діяльності;

Б) процес і результат професійного становлення і розвитку особистості, який супроводжується оволодінням знаннями, вміннями, навичками та компетентностями з конкретних професій і спеціальностей;

В) результат оволодіння особою знаннями, вміннями та навичками відповідно до обраної сфери професійної діяльності засвідчений відповідним документом.

2. Визначте, яка з категорій більш широка: професійне навчання чи професійна освіта (зробіть відповідну позначку <)

Професійне навчання		Професійна освіта
---------------------	--	-------------------

3. Позначте пріоритетні напрями вітчизняної освітньої політики (можна дописати свій варіант).

А) формування освіченої, творчої особистості;

Б) активна участь батьків в процесі контролю освітньої системи;

В) оновлення державних освітніх стандартів;

Г) розвиток сучасної системи безперервної професійної освіти й державної підтримки у сфері самоосвіти;

Д) співробітництво між навчальними закладами;

І)

(свій варіант)

4. Продовжить речення.

Концепція розвитку педагогічної освіти покликана.....

А) створити умови для системного розвитку педагогічної освіти;

Б) вдосконалення системи педагогічної освіти для створення бази підготовки педагогічних працівників нової генерації

В) сприяти підвищенню престижу вчительської праці.

5. Сформулюйте 2-3 проблеми, які постали перед сучасною (зокрема вищою професійною) освітою в світі й Україні та обговорюються науковцями в аспекті професійної підготовки майбутніх учителів.

1) _____

2) _____

3) _____

6. Позначте періодизацію становлення професійної підготовки (вчителів) в Україні (за О. Яструб).

А) X – XVI ст; XVI – XVIII ст.; XIX – донині;

Б) XVI – XVIII; XIX – XX; XX – донині;

7. Позначте, які наукові ступені здобували випускники вищих навчальних закладів України майже до XIX ст.

А) бакалавр,

Б) приват-доцент,

В) ліценціат,

Г) магістр,

Д) спеціаліст,

Ж) доктор.

8. Розмістити освітні парадигми (за Н. Дем'яненко) розвитку вітчизняної освіти (академічна, професійно-орієнтована, професійно-технічна та гуманітарна) у хронологічні послідовності.

XIX – початок XX ст.	
1917/20 – 1980-ті рр.	
кінець 1980-х рр.	
від початку 1990-х рр.	

9. Оберіть продовження речення.

Процес значного скорочення кількості ЗВО відбувається внаслідок....

- А) поширення тенденції глобалізації системи вищої освіти;
- Б) недостатньої кількості висококваліфікованих фахівців;
- В) слабкої матеріально-технічної бази ЗВО;
- Г) посилення державного регулювання вищою освітою

10. Які панівні тенденції у системоутворенні вищої освіти за кордоном виокремлюють сучасні вчені:

- А) бінарна
- Б) одновекторна
- В) унітарна
- Г) поліваріативна.

11. Позначте відповідь на питання: які проблеми в освітній сфері потрібно розв'язати країнам Європи на локальному та глобальному рівнях?

На локальному рівні _____

На глобальному рівні _____

А) Ухвалення єдиних стандартів якості вищої освіти, що б сприяли взаємовизнанню документів про її здобуття та відповідали сучасним міграційним процесам;

Б) оновлення нормативно-правової освітньої бази;

В) переформатування системи освітніх рівнів, що повинні бути більш наближеними один до одного, зберігаючи національну специфіку/освітні традиції.

12. Доповніть речення.

Серед *провідних тенденцій* розвитку вищої професійної (педагогічної) освіти: _____.

- А) зміцнення традиційного змісту вищої освіти,
- Б) впровадження профільного навчання
- В) орієнтація якості навчання на кінцевий результат,
- Г) впровадження безперервної освіти,
- Д) дистанційне навчання.

13. Офіційним документом, який започаткував Болонський процес, є:

А) підписання 29 міністрами освіти від імені своїх урядів документа, який назвали «Болонська декларація» (1999 р.);

Б) ухвалення Великої Хартії Університетів (Magna Charta Universitatum) у 1990 р.

14. Дайте відповідь: коли до Болонського процесу приєдналась Україна?

- А) 2009 р.;
- Б) 2005 р.;
- В) 1999 р.

15. Дайте відповідь: в якому документі говориться, про те, що Європа повинна стати «Європою знань»?

- А) у Сорбонській декларації;
- Б) у Лісабонській конвенції.

16. Коли була підписана Лісабонська конвенція?

- А) 1997 р.;

Б) 2001 р.;

В) 1999 р.

17. Оберіть варіанти продовження речення.

Запровадження Кредитно-модульної системи організації навчального процесу повинно було вирішити низку завдань: _____

А) збереження традиційної схеми «навчальний семестр – навчальний рік, навчальний курс»;

Б) раціонального поділу навчального матеріалу дисципліни на модулі і перевірки якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля;

В) вирішального впливу суми балів, одержаних протягом семестру, на підсумкову оцінку з навчальної дисципліни;

Г) впровадження інклюзивного навчання.

18. Дайте визначення поняттю «кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП)»

це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (заликових кредитів).

19. Оберіть відповідь.

Одиниця виміру навчального навантаження необхідного для засвоєння змісту навчальної дисципліни – це

А) модуль;

Б) кредит.

20. Оберіть відповідь.

Задokumentована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу – це ...

А) модуль;

Б) змістовий модуль.

21. Оберіть відповідь.

Система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові – це...

- А) модуль;
- Б) змістовий модуль.

22. Продовжить речення.

До ключових елементів ECTS відносяться:....

- А) інформація (стосовно навчальних програм і здобутків студентів);
- Б) наявність веб ресурсу університету;
- В) взаємна угода (між закладами-партнерами і студентом);
- Г) використання кредитів ECTS (щоб визначити навчальне навантаження для студентів)

23. Оберіть відповідь.

Перелік нормативних та вибіркового змістових модулів з позначенням послідовності й термінів їх засвоєння – це

- А) інформаційний пакет
- Б) індивідуальний навчальний план.

24. Оберіть відповідь.

Обсяг одного кредиту ЄКТС становить ...

- А) 52 години;
- Б) 30 годин;
- В) 34 години.

25. Оберіть відповідь.

Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить

- А) 30 кредитів;
- Б) 60 кредитів;
- В) 90 кредитів.

26. Позначте розподіл кредитів відповідно до освітнього ступеня «молодший бакалавр».

- A) 120-150;
- Б) 180-240;
- В) 90-120;
- Г) 30-60.

27. Позначте розподіл кредитів відповідно до освітнього ступеня «бакалавр».

- A) 120-150;
- Б) 180-240;
- В) 90-120;
- Г) 30-60.

28. Позначте розподіл кредитів відповідно до освітнього ступеня «магістр».

- A) 120-150;
- Б) 180-240;
- В) 90-120;
- Г) 30-60

29. Позначте розподіл кредитів відповідно до освітнього ступеня «доктор філософії».

- A) 120-150;
- Б) 180-240;
- В) 90-120;
- Г) 30-60

30. Визначте ключові завдання вітчизняної вищої освіти в умовах входження до Болонського процесу.

- 1) _____

- 2) _____

- 3) _____

Розділ 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Співвіднесіть визначення

1. Освітній процес – це...
2. Освітня діяльність – це ...

А) система науково-методичних і педагогічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей;

Б) діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті.

2. У якому документі визначено умови надання закладу освіти права на здійснення освітньої діяльності?

- А) Закон України «Про освіту»;
- Б) Закон України «Про вищу освіту»;

3. З якою сферою людської діяльності пов'язують появу поняття «інновації»?

- А) політика;
- Б) освіта;
- В) економіка;
- Г) культура.

4. Позначте правильне твердження:

- А) поняття «інновації» та «новації» тотожні;
- Б) поняття «новації» та «інновації» не тотожні.

5. До якого рівня (за С. Курбатовим) освітніх інновацій можна віднести введення до вітчизняної системи освіти кредитно-модульної системи навчання?

- А) удосконалення;
- Б) раціоналізація;

В) модернізація.

6. До якої групи освітніх інновацій (за А.Хуторським) можна віднести уведення 12-ти річного навчання?

А) Стосовно особистісного становлення суб'єктів освіти;

Б) стосовно галузі педагогічного застосування;

В) стосовно ступеня передбачених перетворень.

7. До якої групи освітніх інновацій (за А.Хуторським) можна віднести уведення особистісно-орієнтованого навчання?

А) Стосовно особистісного становлення суб'єктів освіти;

Б) стосовно галузі педагогічного застосування;

В) стосовно ступеня передбачених перетворень.

8. Назвіть 3-4 освітні інновації, що мали місце у вітчизняній системі вищої професійної освіти з початку ХХІ ст.

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

9. Дайте визначення поняттю «дуальна форма здобуття освіти».

10. Продовжите речення та визначте ознаки дуальної освіти.

Дуальна форма навчання передбачає певні зміни в організації навчального процесу, які полягають:

А) у розподілі навчального часу на теоретичне та практичне навчання (теоретичне навчання – 30%, виробниче навчання та виробнича практика – 70 % навчального часу);

Б) упровадження кредитно-модульної побудови навчального процесі;

В) оцінювання результатів навчання – відповідно до реальних показників професійної підготовки, підтвердженої в умовах виробництва.

11. Конкретизуйте значення поняття «стандарт» в освітній сфері.

«Стандарт» це –

А) нормативний документ, який регламентує зміст навчання та очікуваний результат;

Б) нормативний документ, який визначає зміст навчання;

В) нормативний документ, який визначає реальний рівень досягнень тих, хто вчиться.

12. Продовжить речення.

Формування концепції стандартизації в освіті як форми її регламентації та уніфікації безпосередньо пов'язана із ...

А) загальним розвитком світової науки та освіти;

В) спрямуванням сучасних тенденцій на задоволення потреб «освітнього ринку»;

Б) загальним процесом освітньої інтеграції та світової глобалізації;

13. Доведіть єдність чи відмінність понять «професійний стандарт» та «освітній стандарт».

14. У чому полягає зв'язок професійного стандарту та професійної кваліфікації.

- А) професійний стандарт визначає професійну кваліфікацію;
- Б) професійна кваліфікація визначає професійний стандарт.

15. Оберіть продовження твердження.

Професійний стандарт встановлює у межах конкретного виду професійної діяльності...

- А) вимоги до змісту і якості праці;
- Б) вимоги до умов здійснюваної трудової діяльності;
- В) досвід попередньої роботи працівника;
- Г) рівень освіти робітника; вимоги до професійної освіти і навчання, необхідні для відповідної кваліфікації

16. Дайте відповідь на питання: Чи співпадають поняття «рівень кваліфікації» та «освітній рівень».

- А) Так;
- Б) Ні.

17. Позначте, що саме характеризують такі рівні: *рівень використання, операторський рівень, експлуатаційний рівень, технологічний рівень, дослідницький рівень.*

- А) професійну діяльність;
- Б) освітню діяльність;
- В) навчальну діяльність.

18. Зробіть відповідні позначки.

Узгодженість професійних рівнів та рівнів вищої освіти

Рівні професійної діяльності	Освітньо-кваліфікаційні рівні
Експлуатаційний рівень	А
Технологічний рівень	Б
Дослідницький рівень	В

- А) Молодший спеціаліст
- Б) Бакалавр
- В) Магістр

19. Дайте відповідь на питання, кому належить ініціатива створення в Україні «Національної рамки кваліфікацій»?

- А) Це вітчизняна ініціатива;
- Б) це світова практика;
- В) це вимога європейського світового співтовариства.

20. «Національна рамка кваліфікацій» дозволяє...

- А) встановити співвідношення дипломів, свідоцтв, сертифікатів про освіту відповідним кваліфікаційним рівням;
- Б) визначити наявність у спеціаліста відповідної освітньому рівню професійної кваліфікації.

21. Вітчизняну «Національну рамку кваліфікацій» було затверджено ...

- А) у 2009 р.;
- Б) у 2011 р.;
- В) у 1992 р.

22. Визначте кількість рівнів, які було визначено та описано у відповідних дескрипторах у «Національній рамці кваліфікацій»:

- А) 7;
- Б) 9;
- В) 10.

23. Дайте відповідь: якою структурою МОН України розробляються стандарти вищої освіти?

- А) Науково-методичною радою Міністерства освіти і науки України;
- Б) Консультативною радою Міністерства освіти і науки України;
- В) Громадською радою Науково-методичною радою Міністерства освіти і науки України

24. Позначте функції освітнього менеджменту:

☐	планування	☐	адаптаційна
☐	організаційна	☐	мотивація
☐	методологічна	☐	контроль

25. Співвіднесіть визначення

1. Освітній моніторинг – це...
2. Педагогічний моніторинг – це ...

А) ... визначення, наскільки раціональними є педагогічні засоби дії, наскільки дидактичні засоби є адекватними проголошеним цілям і завданням виявлення індивідуальних особливостей учнів, специфіці середовища їхньої життєдіяльності;

Б) ... система організації, збору, зберігання, обробки і пошуку інформації про діяльність системи навчальних закладів, що забезпечують безперервне стеження за станом і прогнозування їх майбутнього.

26. Позначте функції моніторингу в освіті:

	діагностична		адаптаційна
	коригувальна		інформаційно-аналітична
	методологічна		контрольно-очіночна

27. Доповніть речення

Простежити індивідуальний розвиток учнів, запобігти небажаним проявам та спрогнозувати результат педагогічних дій (педагогічного впливу) дозволяє (який?)..... моніторинг.

28. Оберіть визначення поняття «якість освіти», яке відповідає світовим стандартам

Якість освіти - це...

А) це комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практично ефективно формування особистісної компетентності.

Б) процес організації навчання і виховання

В) критерій функціонування освітньої системи

29. Позначте функції моніторингу якості вищої освіти

	діагностична		адаптаційна
	оцінювальна		інформаційна
	контролююча		методологічна

30. Визначте індикатори, які слугують принципами оцінки якості вищої освіти у світовому вимірі.

А) зацікавленість студентів і роботодавців, а також суспільства в цілому у високій якості вищої освіти;

Б) важливість демократичного устрою закладів і установ, збалансована усвідомленням того, що демократизм несе із собою дуже серйозну відповідальність;

В) система зовнішнього забезпечення якості повинна відповідати своїй меті і не ускладнювати роботу навчальних закладів більше, ніж це необхідно для виконання цієї системою своїх завдань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник. Київ: Либідь, 1998. 286 с.
2. Андреева В. Н. Средства массовой информации как источник инноваций в методической деятельности и системе повышения квалификации педагогов. *СПО*. 2009. №4. С. 2-4.
3. Блохіна І. О. Основні шляхи вдосконалення етичної компетентності управлінської діяльності керівників ВНЗ. *Вісник НТУУ "КПІ". Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2010. №1. С.68-73.
4. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : монографія. Переяслав-Хмельницький, 2004. 204 с.
5. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої системи освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.
6. Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика. Учебник для вузов. СПб: Питер, 2001. 304 с.
7. Бутівченко С. В. Закономірності управлінської діяльності у сфері вищої освіти. *Нові технології навчання* 2010. Вип. 63, ч. 1. С. 10-15.
8. Бутова Н. О. Сутність і структура поняття «якість освітнього процесу» у філософській та психолого-педагогічній літературі. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_2. (дата звернення: 12.04.2018).
9. Валенкевич Л.П., Фінкільштейн О.В. Аналіз сучасних рейтингів вищих навчальних закладів як інструменту оцінки якості вищої освіти. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип.3 (42). URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/02.pdf>. (дата звернення: 12.04.2018).
10. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студ. магістратури. Київ : Центр навч. літератури, 2003. С. 8-24.

11. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістратур. Київ : Центр навч. літератури, 2005. С. 11-64.

12. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.

13. Володько В. М. Педагогічна система навчання: теорія, практика, перспективи. Навчальний посібник для викладачів, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів освіти. Київ: Пед. преса, 2000. 148 с.

14. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.

15. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: посібник для педагогічних працівників, студентів педагогічних вищих навчальних закладів. Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2002. 116 с.

16. Дем'яненко Н. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція. *Філософія освіти*. 2006. №2 (4). С.256-265.

17. Дем'яненко О. О., Татаринцева Т.В. Моніторинг у процесі аналізу діяльності суб'єктів освітнього середовища
URL: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/4/statti/4/demyanenko_tatarinceva/4demyan_tatarin.htm

18. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») // *Освіта*. – 1993. – № 44–46.

19. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. / Дичківська І.М. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

20. Єльнікова Г. В., Рябова З.В. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі. *Обрії*. 2008. №1 (26). С. 5–12.

21. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [Голов. ред. В. Г. Кремень]. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

22. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 416 с.

23. Закон України «Про освіту» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>. (дата звернення: 12.04.2018).

24. Закон України «Про професійно-технічну освіту». Законодавчі акти України з питань освіти. Київ: Парламентське видавництво, 2004. С. 129-157.

25. Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів / За ред. М.І. Панова. Харків: ГриФ, 2003. 336 с.

26. Зінченко В.О. Теоретичні основи моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_3. (дата звернення: 12.04.2018).

27. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.

28. Коробов Є. Т. Професійна педагогіка. Сутність процесу розуміння навчальної інформації. - Ч.І, ІІ: Навчальний посібник. - Дніпропетровськ: НМетАУ, 2007. 52 с.

29. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / За заг. ред. проф. Г.В. Щокіна: Монографія. Київ: МАУП–МКА, 1997. 208 с.

30. Кремень В. Г. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004. 384 с.

31. Леонтьєва О.Ю. Гнучкість та відкритість як характерні риси професійної освіти у Данії. *Педагогічна наука: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №5 (7). С.79-89.

32. Лігоцький А.О. Теоретичні основи проектування сучасних освітніх систем. Київ: Техніка, 1997. 210 с.

33. Лист Міністерства освіти і науки України від 30.12.2015 р. № 1/9-632 «Про прийняття постанови КМУ від 23 грудня 2015 р. № 1109»

34. Майборода В. К. Вища освіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.) / В. К. Майборода; за ред. Лугового В. І. – Київ : Либідь, 1992. 195 с.

35. Майоров А. Н. Мониторинг как практическая система URL: <http://www.mto.ru/children/monitoring/system.html>. (дата звернення: 12.04.2018).

36. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні : Рекомендації з освітньої політики / Байназарова О., Барна М., Волобуєва Т.; Під заг. ред. О. І. Локшиної. – Київ: «К.І.С.», 2004. – 160 с.

37. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки URL: http://guonkh.gov.ua/reforma_osviti/1517.html. (дата звернення: 12.04.2018).

38. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / за ред. І.А. Зязюна. Київ: Віпол, 2000. 636 с.

39. Николаєва Л. В. Освітній моніторинг: сутність, зміст, функції та етапи проведення. *Педагогічна науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №5 (7). С.284-292.

40. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; за ред.О.М.Пехоти. Київ: А.С.К., 2004. –256 с.

41. Патрикєєва О. Моніторинг у системі управління закладом освіти. *Управління освітою. Моніторинг в освіті*. 2007. №1. С. 10–13.

42. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 616 с.

43. Поляк О. Вища освіта XXI століття: між науковим плануванням і маркетингом освітніх послуг. *Вища освіта України*. 2013. №2. С. 89-94.

44. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Київ: Вибір, 2002. 322 с.

45. Професійна освіта: словник. навч. посіб. / уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 380 с.

46. Ржевська А. В. Рейтинги університетів як явище сучасного простору вищої освіти. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. №3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_19. (дата звернення: 12.04.2018).

47. Сисоева С. О., Бондарева Л. І. Педагогічні технології професійної підготовки: навчальний тренінг. Київ: Відкритий Міжн. університет розвитку людини, 2006. 180 с.

48. Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект / Монографія за ред. Н.Г. Ничкало. Київ: ВІПОЛ, 1999. 450 с.

49. Сучасні педагогічні технології: навчально-методичний посібник / Федорчук Е. І. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА., 2006. 212 с.

50. Тверитникова О.Є., Демідова Ю.Є. Болонський процес і підвищення якості освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський. – Харків : НТУ «ХП», 2010.- С.148-153.

51. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Т.Ю. Осипова, Р.С. Гурін [та ін.]; за ред. З.Н. Курлянд. Київ: Знання, 2012. 390 с.

52. Торкунова Ю. В. Педагогическая система информационно-аналитического сопровождения инновационно-образовательной деятельности вуза *Казанский педагогический журнал*. 2009. № 9-10. С. 26-34

53. Царенко І.О. Рейтингові системи ранжування вищих навчальних закладів: українські та світові методики. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2014. №26. С. 56-65.

54. Шевчук С.С. Інноваційні підходи до навчання професії: метод. посібник. Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2009. – 120 с.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева В. Н. Средства массовой информации как источник инноваций в методической деятельности и системе повышения квалификации педагогов. *СПО*. 2009. №4. С. 2-4.

2. Безлюдна В. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948-2016 рр.). 13.00.01- загальна педагогіка та історія педагогіки; 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед.н. - Рівне, 2018.- 520 с.

3. Білокон Г. Етапи гуманізації системи реформування вищої освіти в Україні у другій половині ХХ – початку ХХІ

століття *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2016. №3(54). С.233-236.

4. Блохіна І. О. Основні шляхи вдосконалення етичної компетентності управлінської діяльності керівників ВНЗ. *Вісник НТУУ “КПІ”. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2010. №1. С.68-73.

5. Бутова Н. О. Сутність і структура поняття “якість освітнього процесу” у філософський та психолого-педагогічній літературі. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_2. (дата звернення: 12.04.2018).

6. Валенкевич Л. П., Фінкільштейн О. В. Аналіз сучасних рейтингів вищих навчальних закладів як інструменту оцінки якості вищої освіти. *Теорія та практика державного управління*. 2013. Вип.3 (42). URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/2/02.pdf>. (дата звернення: 12.04.2018).

7. Вітвицька С.С. Моделі ступеневої педагогічної освіти західноєвропейських країн, США та України: порівняльний аналіз // Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку : Монографія / Авт. кол. О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька, Н.Г.Сидорчук, О.М.Спірін, Н.В. Якса та ін. /За заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк: Вид. 2-е, доп.– Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2008.– С.71-103.

8. Горб В. Г. Теоретические основы мониторинга образовательной деятельности. *Педагогика*. 2003. №5. С.10-14.

9. Гришук Ю. В. Визначення професійної освіти і навчання: сучасні акценти. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2014. Вип. 4. С. 16-22.

10. Дем’яненко Н. Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція. *Філософія освіти*. 2006. №2 (4). С.256-265.

11. Дем’яненко О. О., Татаринцева Т. В. Моніторинг у процесі аналізу діяльності суб’єктів освітнього середовища. URL: http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/4/statti/4demyanenko_tatarinceva/4demyan_tatarin.htm. (дата звернення: 12.04.2018).

12. Сльникова Г. В., Рябова З. В. Моніторинг як ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному закладі. *Обрії*. 2008. №1 (26). С. 5–12.

13. Зінченко В.О. Теоретичні основи моніторингу управління якістю навчального процесу ВНЗ. *Науковий вісник Донбасу*. 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_1_3. (дата звернення: 12.04.2018).

14. Котлярова О.О. Етапи реформування системи вищої освіти кінця ХХ - початку ХХІ століття <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN1/r1/07koopds.pdf>.

15. Легенький М. І. Правові засади Болонського процесу та створення європейського освітнього простору. *Право і суспільство*. 2017. №5. С.148-153.

16. Леонтьева О. Ю. Гнучкість та відкритість як характерні риси професійної освіти у Данії. *Педагогічна науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №5 (7). С.79-89.

17. Майоров А. Н. Моніторинг как практическая система. URL: <http://www.mto.ru/children/monitoring/system.html>. (дата звернення: 12.04.2018).

18. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні : Рекомендації з освітньої політики / Байназарова О., Барна М.; Під заг. ред. О. І. Локшиної. Київ : К.І.С., 2004. 160 с.

19. Навчально-методичний комплекс дисципліни “Теорія та методика професійного навчання” для підготовки фахівців напряму 0000 “Специфічні категорії” зі спеціальності 8.000005 “Педагогіка вищої школи” для всіх спеціалізацій. Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2010. 76 с.

20. Ніколаєва Л. В. Освітній моніторинг: сутність, зміст, функції та етапи проведення. *Педагогічна науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2010. №5 (7). С.284-292.

21. Осадчий В. В. Проблеми організації професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічній теорії. *Науковий вісник Донбасу*. 2010. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2010_1_10 (дата звернення: 12.04.2018).

22. Осадчий В. Сучасні особливості професійної підготовки вчителів у країнах Сходу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. №2. С.169-180.

23. Патрикєєва О. Моніторинг у системі управління закладом освіти. *Управління освітою. Моніторинг в освіті*. 2007. №1. С. 10–13.

24. Полонский В. М. Инновации в образовании (методологический анализ) *Инновации в образовании*. 2007. №2. С.10

25. Програма вступного іспиту зі спеціальності на навчання до аспірантури на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Галузь знань – 01 «Освіта». Спеціальність – 015 «Професійна освіта» (за спеціалізіями). Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2016. 12 с.

26. Ржевська А. В. Рейтинги університетів як явище сучасного простору вищої освіти. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. №3. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_3_19 (дата звернення: 12.04.2018).

27. Соколова І. В. Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни “Теорія і практика вищої освіти”: Маріупольський державний університет, 2016. 76с.

28. Тверитникова О. Є., Демідова Ю. Є. Болонський процес і підвищення якості освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ. Харків: НТУ «ХПІ», 2010. С.148-153.

29. Торкунова Ю. В. Педагогическая система информационно-аналитического сопровождения инновационно-образовательной деятельности вуза Казанский педагогический журнал. 2009. № 9-10. С. 26-34

30. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: методология, теория, практика. Москва: Изд-во УНЦ ДО, 2005. С. 23

31. Царенко І.О. Рейтингові системи ранжування вищих навчальних закладів: українські та світові методики. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2014. №26. С. 56-65.

32. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика. Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2005. 280 с.

Додатки

Календар реформ освіти і науки¹КАЛЕНДАР РЕФОРМИ
ОСВИТИ І НАУКИ

[5]

МІНІСТЕРСТВО
ОСВИТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ВИЩА ОСВІТА

ПЕРІОД ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ: 2017–2020 РР.

ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ РЕФОРМОЮ:

- ✓ Розроблення та затвердження 125 стандартів вищої освіти освітнього рівня бакалавра; 127 стандартів вищої освіти освітнього рівня магістра; 117 стандартів освітньо-наукового рівня доктора філософії
- ✓ Запровадження єдиного вступного іспиту з іноземної мови для вступу до магістратури та єдиного фахового вступного іспиту до магістратури для спеціальностей 081 Право та 293 Міжнародне право
- ✓ Утворення Національного репозитарію академічних текстів
- ✓ Запровадження формального підходу до розміщення державного замовлення для магістратури
- ✓ Створення відкритого реєстру закладів вищої освіти, який надасть можливість зручно переглядати статистичну інформацію та забезпечить доступ абітурієнтів до інформації про заклади вищої освіти
- ✓ Підвищення рейтингових показників якості менеджмент-освіти за результатами Глобального індексу конкурентоспроможності Світового економічного форуму
- ✓ Подання заявки на включення Національного агентства забезпечення якості вищої освіти до Європейського реєстру агентств забезпечення якості вищої освіти

¹ <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/kalendar-reformi-osviti-i-nauki.pdf>

Про затвердження Ліцензійних умов впровадження освітньої діяльності

(Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. №1187, зі змінами, внесеними згідно Постанови КМ №347 від 10.05.2018 р.)

Фрагмент

10) освітня діяльність у сфері вищої освіти - діяльність закладів вищої освіти і наукових установ, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої освіти за відповідними спеціальностями на певних рівнях вищої освіти (початковому рівні (короткий цикл) вищої освіти, першому (бакалаврському) рівні, другому (магістерському) рівні, третьому (освітньо-науковому/освітньо-творчому) рівні); закладів вищої освіти іноземних держав або їх структурних підрозділів (філій), що утворюються і функціонують на території України, незалежно від виду такої діяльності;

11) освітня діяльність у сфері дошкільної освіти - діяльність закладів дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типу і форми власності, фізичної особи - підприємця або структурного підрозділу юридичної особи приватного чи публічного права, основним видом діяльності яких є освітня діяльність за рівнем дошкільної освіти, спрямована на організацію забезпечення та реалізацію освітнього процесу;

12) освітня діяльність у сфері післядипломної освіти - діяльність закладів вищої, фахової передвищої, післядипломної, професійної (професійно-технічної) освіти, що провадиться на певних рівнях вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти та включає спеціалізацію, перепідготовку, підвищення кваліфікації, стажування, інтернатуру, лікарську резидентуру; ліцензуванню підлягає освітня діяльність у

сфері післядипломної освіти, обов'язковість якої передбачена законами;

13) *освітня діяльність у сфері повної загальної середньої освіти* - діяльність закладів загальної середньої освіти незалежно від типу і форми власності або структурного підрозділу іншого закладу освіти, спрямована на організацію забезпечення та реалізацію освітнього процесу за рівнями повної загальної середньої освіти (початкової освіти, базової середньої освіти, профільної середньої освіти);

14) *освітня діяльність у сфері професійної (професійно-технічної) освіти* - діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від типу і форми власності, що провадиться з метою підготовки (у тому числі первинної професійної підготовки та професійно-технічного навчання) здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, перепідготовки та/або підвищення їх кваліфікації за професіями, які включені до Національного класифікатора професій ДК 003:2010, на рівнях професійної (професійно-технічної) освіти (першому (початковому) рівні, другому (базовому) рівні, третьому (вищому) рівні); закладів професійної (професійно-технічної) освіти іноземних держав або їх структурних підрозділів (філій), що утворюються і функціонують на території України, незалежно від виду такої діяльності;

15) *освітня діяльність у сфері фахової передвищої освіти* - діяльність закладів фахової передвищої освіти, що провадиться з метою підготовки здобувачів фахової передвищої освіти за відповідними спеціальностями на рівні фахової передвищої освіти; закладів фахової передвищої освіти іноземних держав або їх структурних підрозділів (філій), що утворюються і функціонують на території України, незалежно від виду такої діяльності.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
соціальної політики України
22.01.2018 № 74

Зареєстровано в
Міністерстві
юстиції України
13 лютого 2018 р.
за № 165/31617

**МЕТОДИКА²
розроблення професійних стандартів**

I. Загальні положення

1. Ця Методика визначає загальні вимоги розроблення професійних стандартів з метою надання методичної допомоги роботодавцям, їхнім організаціям та об'єднанням, галузевим (міжгалузевим) радам, центральним органам виконавчої влади, науковим установам, іншим заінтересованим суб'єктам у забезпеченні єдиного підходу та дотримання об'єктивності під час розроблення професійних стандартів та забезпечення якості проведення їх перевірки.

2. У цій Методикі терміни вживаються у таких значеннях:

вид професійної діяльності - сукупність видів трудової діяльності, що мають спільну інтеграційну основу та передбачають подібний перелік компетентностей (здатностей) для їх виконання;

вид трудової діяльності - складова частина виду професійної діяльності, сформована цілісним набором трудових функцій та необхідних для їх виконання компетентностей;

загальні компетентності - універсальні компетентності, що не залежать від предметної сфери, є важливими для успішної професійної та соціальної діяльності особи;

² Повний текст наказу знаходиться за посиланням:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0165-18>

кваліфікація - визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання);

кваліфікація повна - повний перелік компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом, які особа набула та здатна продемонструвати;

кваліфікація часткова - частина компетентностей відповідного рівня Національної рамки кваліфікацій, що визначені відповідним стандартом, які особа набула та здатна продемонструвати;

компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність;

одиниця професійного стандарту - структурний елемент професійного стандарту, що містить розгорнуту характеристику трудової функції, яка є цілісною, завершеною, відносно автономною та значущою для певного виду трудової діяльності;

професійна кваліфікація - визнана кваліфікаційним центром, суб'єктом освітньої діяльності, іншим уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дозволяють виконувати певний вид роботи або здійснювати професійну діяльність;

професійна назва роботи - певні подібні завдання та обов'язки, що виконані, виконуються чи мають бути виконані однією особою. Професійна назва роботи є складовою професії та, як правило, збігається з однією чи декількома трудовими функціями (одиницями професійного стандарту);

професійні компетентності - сукупність знань, умінь і навичок, професійно значущих якостей особистості, що забезпечують здатність виконувати на певному рівні трудові функції, визначені відповідним професійним стандартом;

професійний стандарт - затверджені в установленому порядку вимоги до компетентностей працівників, що слугують основою для формування професійних кваліфікацій;

професія - сукупність подібних видів робіт/занять, що передбачає відповідну підготовку та здобуття певних кваліфікацій;

розробники професійних стандартів - роботодавці, їхні організації та об'єднання, галузеві (міжгалузеві) ради, професійні асоціації, центральні органи виконавчої влади, наукові установи, інші заінтересовані суб'єкти;

суб'єкти перевірки - інституції, які перевіряють проект професійного стандарту щодо дотримання вимог Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів під час підготовки проекту професійного стандарту і відповідності Методиці розроблення професійних стандартів;

трудова дія - найпростіша трудова операція (робота), яку здійснює працівник для виконання окремої трудової функції;

трудова функція - складова частина виду трудової діяльності, що являє собою інтегрований (відносно автономний) набір трудових дій, що визначається технологічним процесом та передбачає наявність компетентностей, необхідних для їх виконання;

функціональний аналіз - поетапне виявлення і послідовний опис ієрархії трудових функцій у сфері трудової (професійної) діяльності; аналіз трудових функцій, які має бути виконано для досягнення основної мети виду економічної (професійної) діяльності.

Інші терміни, зазначені у цій Методиці, вживаються у значеннях, наведених у Кодексі законів про працю України, Законах України «Про оплату праці», «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про професійний розвиток працівників», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», постановах Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 року № 373 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів», від 23 листопада 2011 року № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», Національному класифікаторі України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», затвердженому наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 липня

2010 року № 327 Національному класифікаторі України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності», затверджену наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11 жовтня 2010 року № 457.

3. Принципами розроблення професійних стандартів є:
оцінювання вимог до загальних та професійних компетентностей певних трудових функцій та використання єдиних критеріїв їх формування;

об'єктивність визначення назв, змісту та обсягу трудових функцій за видами трудової діяльності;

можливість вертикального та горизонтального розміщення кваліфікацій, присвоєних на підставі відповідності результатів навчання особи вимогам освітніх програм/стандартів, розроблених з урахуванням положень професійного стандарту, на всіх рівнях Національної рамки кваліфікації (далі - НРК) (за видом економічної діяльності);

урахування успішного міжнародного досвіду країн.

4. Розроблення професійного стандарту запроваджується залежно від потреби роботодавців у кваліфікованій робочій силі, її розподілу за робочими місцями (посадами), форм зайнятості та умов праці для окремої професії, за якою присвоюється повна кваліфікація, або для групи споріднених професій (професійних назв робіт, посад) у певній сфері професійної діяльності, або для окремих (однієї чи декількох) трудових функцій, за якими присвоюються часткові кваліфікації.

Професійні стандарти розробляються за найбільш перспективними, запитуваними видами трудової (професійної) діяльності, професіями та кваліфікаціями, які користуються попитом на ринку праці.

Під час розроблення професійного стандарту необхідно дослідити та проаналізувати поточну ефективну трудову (професійну) діяльність, яку підтверджують експертним опитуванням досвідчених працівників у певній сфері професійної діяльності (далі - експерти).

Якість інформаційного наповнення професійного стандарту, зокрема забезпечення повноти та актуальності інформації,

полягає в неупередженому ставленні експертів дотрудових функцій певного виду трудової діяльності, чіткому та зрозумілому тлумаченні основних термінів і понять.

5. Професійні стандарти використовуються у сферах:

1) освіти для:

розроблення освітніх програм/стандартів та навчально-методичних матеріалів для всіх форм і видів освіти, навчання працівників на виробництві, підготовки педагогічних/науково-педагогічних працівників;

розроблення стандартів оцінювання результатів навчання, присвоєння здобувачам професійних кваліфікацій, оцінювання відповідності отриманих професійних кваліфікацій працівників, випускників закладів освіти;

проведення процедур підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб;

формування єдиних критеріїв оцінювання компетентностей здобувачів професійних кваліфікацій, незалежно від шляхів (формальна чи неформальна освіта, неформальне чи інформальне (спонтанне) навчання) їх отримання;

професійної орієнтації населення, в тому числі учнів і студентів закладів освіти, працівників та безробітних;

2) управління персоналом для:

визначення вимог до кваліфікаційних і спеціальних знань працівників, їхніх завдань, обов'язків та спеціалізації;

створення умов для професійного розвитку працівників та підвищення якості їхньої праці;

нормування праці;

визначення посадових (робочих) завдань та обов'язків працівників, планування їхнього професійного зростання, розроблення посадових (робочих) інструкцій (за потреби);

організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, у тому числі шляхом неформального навчання та підтвердження результатів неформального навчання;

впливу на формування вимог до продуктивності праці та виробництва продукції (надання послуг);

підбору, укомплектування штату працівниками;

обґрунтування рішень, що ухвалюються за результатами атестації, сертифікації працівників;

тарифікації, категоріювання посад і професій (за потреби);

розроблення стандартів підприємства, організації, установи;

формування систем щодо мотивації та стимулювання персоналу;

групування професійних кваліфікацій, які застосовуються на підприємстві, в організації, установі, за рівнями НРК чи відповідної галузевої рамки кваліфікацій;

встановлення єдиних вимог до змісту та якості професійної діяльності, узгодження назв професій (професійних назв робіт, посад), упорядкування видів трудової діяльності.

II. Структура та зміст професійного стандарту

1. Структурування змісту професійного стандарту базується на компетентнісному підході, який передбачає формування вимог до знань, умінь і навичок працівника, що забезпечують якісне виконання основних трудових функцій у відповідній сфері професійної діяльності.

Структурними елементами професійного стандарту є трудові функції, професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій), загальні компетентності, предмети та засоби праці, вимоги до знань, умінь і навичок працівника тощо.

Загальні компетентності, які є важливими для соціально-трудова відносин особи в різних сферах та для її особистісного розвитку, у структурі професійного стандарту виділяються окремо.

Цей підхід зорієнтований на безпосереднє використання професійних стандартів під час розроблення освітніх програм/стандартів і навчальних модулів (наприклад, одна трудова функція - одна освітня програма (один модуль), під час атестації та сертифікації персоналу, оцінювання та присвоєння професійних кваліфікацій, коли встановлюється рівень компетентності (здатності) особи виконувати одну трудову функцію чи їх набір.

2. Результати дослідження трудових функцій оформлюються у вигляді проекту професійного стандарту, який повинен мати такі складові частини:

- 1) загальні відомості професійного стандарту:
 - основна мета професійної діяльності;
 - назва виду економічної діяльності, секції, розділу, групи та класу економічної діяльності та їхній код (згідно з Національним класифікатором України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності»);
 - назва виду професійної діяльності та її код (згідно з Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій»);
 - назва професії (професійної назви роботи) та її код (згідно з Національним класифікатором України ДК 003:2010 «Класифікатор професій»);
 - узагальнена назва професії (за потреби);
 - професійна кваліфікація (зазначається професійна кваліфікація чи професійна кваліфікація за розрядом (класом, категорією, групою) або назва професійної кваліфікації);
 - вимоги до державної сертифікації (за потреби);
 - назви типових посад (за потреби);
 - місце професії (посади, професійної назви роботи) в організаційно-виробничій структурі підприємства (установи, організації);
 - умови праці (за потреби);
 - засоби захисту (за потреби);
 - умови допуску до роботи за професією (за потреби);
 - документи, що підтверджують професійну та освітню кваліфікацію, її віднесення до рівня НРК;
- 2) навчання та професійний розвиток (за потреби):
 - первинна професійна підготовка (назва кваліфікації);
 - перепідготовка (назва кваліфікації);
 - підвищення кваліфікації з присвоєнням нового рівня освіти (назва кваліфікації);
 - підвищення кваліфікації без присвоєння нового рівня освіти (назва кваліфікації);
 - спеціальне, спеціалізоване навчання (назва кваліфікації);
- 3) нормативно-правова база, що регулює відповідну професійну діяльність;
- 4) загальні компетентності;

5) перелік трудових функцій (умовні позначення трудових функцій);

6) опис трудових функцій (трудові функції; предмети і засоби праці (обладнання, устаткування, матеріали, продукти, інструмент (за потреби); професійні компетентності (за трудовою дією або групою трудових дій), знання, уміння та навички);

7) дані щодо розроблення та затвердження професійного стандарту:

розробник професійного стандарту;

суб'єкт перевірки професійного стандарту;

дата затвердження професійного стандарту;

дата внесення професійного стандарту до Реєстру професійних стандартів;

рекомендована дата наступного перегляду професійного стандарту.

III. Порядок розроблення проекту професійного стандарту <.....>.

Навчальне видання

Дороніна Тетяна Олексіївна

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
В УКРАЇНІ**

Методичні рекомендації
до практичних занять магістрантів

Підписано до друку 14.08.2018. Формат 30 × 42/4.

Папір офсетний. Авт. арк. 4,3

Тираж 100 прим.

Криворізький державний педагогічний університет

Кафедра педагогіки

проспект Гагаріна, 54
(аудиторія № 428; 4-й поверх
головного корпусу)
Тел.: (056) 470-13-45;
(097) 055-37-57

E-mail: k_pedagogy@kdpu.edu.ua